340

1905

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

JAWNE
po użytku
[redacted]
Egz. Nr 1

płk dypl. dr Z. KLONOWSKI

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE OBRONY PRZEZ DYWIZJĘ ZMECHANIZOWANĄ

(Skrypt)

Biblioteka Szkoleniowa Dz. I
Nr 04272
AK im. gen. br. K. Świerczewskiego

04272

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
32798

REMBERTÓW LUTY 1964

140

140/5

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

JAWNE

[redacted]

Egz. Nr 1

płk dypl. dr Z. KLONOWSKI

ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE OBRONY PRZEZ DYWIZJĘ ZMECHANIZOWANĄ

(Skrypt)

Biblioteka Szkoleniowa Dz. I
Akademii Sztabu Generalnego im. gen. dr. K. Świerczewskiego
Nr inw. 04272

04272

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
Nr inw. 32798

REMBERTÓW LUTY 1964

A K A D E M I A S Z T A B U G E N E R A L N E G O
im. gen.broni K. Świerczewskiego

KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ I SZTUKI OPERACYJNEJ

Rozkł. prot. 1257

PODSTAWY
Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. [illegible] 11 poz. 95)
[illegible]
Egz.nr 1

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY TO i SZT.OPERAC.

/-/ płk prof. Jan KURNIEWICZ

Z. KLONOWSKI

"ZASADY, ORGANIZACJA I PROWADZENIE OBRONY PRZEZ DYWIZJĘ ZMECHANIZOWANĄ"

/S k r y p t/

Biblioteka Szkoleniowa
Nr ewid. 04272
ASG im. gen. br. K. Świerczewskiego

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
AKADEMII SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
V32798

REMBERTÓW Luty 1964r.

T R E Ś Ć

W S T Ę P:

I. Zasady ogólne.

1. Istota i charakter współczesnej obrony.

2. Miejsce, rola i zadanie dywizji w obronie.

3. Szerokość i głębokość pasa obrony dywizji.

4. Ugrupowanie bojowe.

5. System ognia.

6. Inżynieryjne przygotowanie terenu.

II. Organizacja obrony.

1. Powzięcie decyzji.

2. Postawienie zadań bojowych.

3. Organizacja współdziałania.

4. Organizacja zabezpieczenia bojowego działań.

5. Organizacja dowodzenia.

III. Prowadzenie obrony.

1. Udział dywizji w zerwaniu przygotowań nieprzyjaciela do natarcia, osłabieniu i odparciu jego uderzeń.

2. Zniszczenie nieprzyjaciela, który wtargnął w głąb obrony.

Z a k o ń c z e n i e.

W S T Ę P.

Nie ulega wątpliwości, że wejście na uzbrojenie broni jądrowej dokonało przewrotu w sztuce wojennej. Wynika to głównie z faktu, że z wejściem na uzbrojenie broni rakietowej i środków przenoszenia jej do celu, powstała możliwość jednoczesnego zniszczenia zarówno sił zbrojnych przeciwnika, jak i pozbawienia go ekonomicznych możliwości prowadzenia wojny przez zniszczenie jego zaplecza. Można więc przypuszczać, że agresor licząc na szybki sukces powalenia przeciwnika, jak i obrońca w celu zerwania napaści agresora, zastosują najbardziej zdecydowane sposoby prowadzenia wojny poprzez masowe użycie środków jądrowych, aby uczynić przeciwnika niezdolnym do walki w możliwie najkrótszym czasie.

Taki stan rzeczy sprawia, że centralnym zagadnieniem współczesnej sztuki wojennej, jest problem początkowego okresu wojny. Istnieje bowiem realna możliwość, że w istniejącej obecnie sytuacji, ten właściwie okres może być okresem decydującym. Stąd kierunek szkolenia wojsk, zgodnie z założeniami naszej doktryny wojennej obejmuje ten właśnie okres w szczególności.

Najważniejszą sprawą w wypadku napaści agresora jest zagadnienie przejęcia inicjatywy już w pierwszych godzinach, a nawet minutach ataku. Osiągnięcie tego celu możliwe jest w drodze odwetowego uderzenia rakietowo-jądrowego i przejścia do działań zaczepnych w celu pogłębienia skutków odwetu i przeniesienia działań na terytorium przeciwnika. Stąd w szkoleniu wojsk i sztabów główną uwagę zwraca się na opanowanie zaczepnych form walki w początkowym okresie wojny.

Przejęcie inicjatywy i przejście do działań zaczepnych w skali strategicznej nie oznacza jednakże wyłączności natarcia w ogóle. W wyniku wymiany uderzeń jądrowych, na niektórych kierunkach dalej idące skutki może uzyskać agresor. Wobec czego już w początkowym okresie wojny na tych właśnie kierunkach może zaistnieć konieczność przejścia do czasowej obrony.

Również w toku prowadzenia pierwszej operacji przewagę i inicjatywę można utracić w wyniku jednego lub kilku zmasowanych uderzeń jądrowych. Przeciwnik wykorzysta natychmiast obezwładnienie i przejdzie do natarcia. I wtedy również zajdzie konieczność przejścia do obrony. Można wnosić, że prawdopodobieństwo utraty inicjatywy jest tym większe, im mniejszy jest szczebel dowodzenia, ponieważ mniejsza ilość uderzeń jądrowych może pozbawić go

zdolności działania zaczepnego. Dlatego ten rodzaj działań występować będzie najczęściej w skali taktycznej.

Z drugiej jednak strony nic tak szybko nie odtwarza zdolności zaczepnych wojsk jak broń jądrowa. Oddanie do dyspozycji broniących się wojsk dostatecznej ilości potencjału jądrowego lub działanie tymi środkami na ich korzyść przez szczebel nadrzędny, pozwala w krótkim czasie zmienić niekorzystny stosunek sił i przejść do natarcia. Stąd obrona będzie miała charakter przejściowy i prowadzona będzie tylko wówczas, kiedy sytuacja i towarzyszące jej okoliczności uniemożliwiają prowadzenie natarcia.

I. ZASADY OGÓLNE

1. Istota i charakter współczesnej obrony.

Współczesnie obronę traktuje się jako tymczasowe zjawisko w działalności bojowej wojsk. Obronę będzie się prowadziło tylko na tych kierunkach, gdzie nieprzyjacielowi udało się uzyskać tymczasową przewagę w siłach i środkach walki - szczególnie w broni jądrowej - i tylko wtedy, kiedy osiągnął gotowość do wykonania przeciwuderzenia lub przeszedł do działań zaczepnych.

Krótki z reguły czas na przejście do obrony ograniczy poważnie możliwości dokonywania przegrupowań. Wojska przejdą do obrony w takim pasie, w jakim prowadziły natarcie. Poszczególne pułki przejdą do obrony na tych kierunkach, na których dotąd prowadziły działania zaczepne. Oddziały będą przechodziły do obrony nie jednocześnie - w miarę nacisku nieprzyjaciela. Ponieważ tempo natarcia poszczególnych pułków jest nierównomierne, wobec tego jedne oddziały będą bardziej wysunięte do przodu, inne pozostaną w stosunku do pierwszych w tyle. Front obrony nie będzie miał charakteru ciągłego i równoległej linii. Czołowe oddziały własne i nieprzyjaciela będą przemieszczane, wobec czego trudno będzie nawet wyróżniać przedni skraj obrony. Znacznej wielkości luki między nacierającymi dotąd oddziałami i pododdziałami stworzą możliwość przenikania nieprzyjaciela w głąd obrony. Powoduje to konieczność organizowania obrony okrężnej, gotowej do odpierania

natarcia nieprzyjaciela ze wszystkim stron. Ograniczone możliwości inżynieryjnego przygotowania terenu, które w przypadku dostatecznej ilości czasu oddają tak wielkie usługi obronie, przez redukowanie skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, spowodują konieczność znacznego rozśrodkowywania wojsk aby zdolne były przetrwać w warunkach zmasowanych uderzeń jądrowych.

W przypadku przejścia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, czas i sytuacja mogą pozwolić dywizji na wykonanie niektórych prac z zakresu inżynieryjnego przygotowania terenu, dokonania niezbędnych przegrupowań, wybór przedniego skraju i rejonu obrony stosownie do wymogów sytuacji i przewidywanego charakteru działań nieprzyjaciela. Te i nie wymienione tu jeszcze korzyści, pozwolą dywizji na zwiększenie odporności obrony - szczególnie odporności na ogień jądrowy nieprzyjaciela.

Przejście do obrony na skutek uzyskanej przez nieprzyjaciela przewagi - szczególnie w broni jądrowej, nie skazuje broniących się na bierność i wyczekiwanie na natarcie nieprzyjaciela. Czas między przejściem wojsk do obrony, a osiągnięciem przez nieprzyjaciela gotowości do natarcia, może być wykorzystany na uzupełnienie amunicji jądrowej, co oczywiście umożliwi broniącym się wojskom wykonanie uderzenia w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela lub poważnego osłabienia początkowego uderzenia.

Zdecydowany charakter współczesnych działań bojowych wynikający z masowego użycia na polu walki broni jądrowej, determinuje cele współczesnej obrony. Obrona ma na celu zerwanie lub odparcie natarcia nieprzyjaciela i wytworzenie sprzyjających warunków do kontynuowania natarcia na innych kierunkach lub przejścia do natarcia na kierunku broniących się wojsk. Osiąga się to przez zmasowane użycie broni jądrowej i wykonanie silnych uderzeń z głębi obrony w połączeniu z uporczywym utrzymywaniem ważnych taktycznych rejonów. W niektórych wypadkach celem obrony może być zyskanie na czasie zanim nie zostaną podciągnięte siły i środki na kierunek zagrożony.

Z wyjściem broni jądrowej na uzbrojenie wojsk zachodzą poważne zmiany w zasadach i sposobach prowadzenia walki, w tym

i sposobach obrony. Broń jądrowa wprowadziła możliwość błyskawicznego zniszczenia mniej lub bardziej rozległych odcinków statycznej linii frontu obrony, co zmniejsza skuteczność pozycyjnych form walki w obronie. Skuteczne uderzenia jądrowe nieprzyjaciela w dowolnym punkcie otworzą drogę do wnętrza obrony niezależnie od stopnia jej przygotowania. /Cel statyczny jest stosunkowo łatwy do zniszczenia. Mówi się dzisiaj, że jeżeli się cel wykryje i ustali jego współrzędne to można go wykreślić z mapy/.

Jeśli tak jest istotnie to trwałość obrony opierać się będzie nie na umocnionej pozycji, a na uderzeniach bronią jądrową i zachowaniu znacznych sił w głębi obrony gotowych do wykonania kontrataków i zniszczenia włamującego się nieprzyjaciela.

Ale to, że pozycyjne formy walki straciły poważnie na znaczeniu nie przesądza jeszcze sprawy, że wszelkie działania statyczne są na jądrowym polu walki niepotrzebne.

Zarówno rozpoznanie zamiaru nieprzyjaciela, jak i zmuszenie go do stworzenia celów opłacalnych będzie głównym zadaniem pułków pierwszego rzutu dywizji, które przez uporczywe utrzymywanie terenu, zahamują jego ruch i wytworzą sprzyjające warunki do wykonania uderzeń jądrowych i kontrataków. Z drugiej strony zadaniem czołowych oddziałów będzie zapewnienie bezpieczeństwa broni rakietowej, co warunkuje możność wykonania zadania w ogóle. Niemniej ważnym zadaniem czołowych oddziałów będzie osłona manewru drugiego rzutu lub odwodów. Odwody powinny mieć pełną swobodę działania, aby w czasie najkrótszym od chwili otrzymania zadania wykonać kontratak i wyciągnąć maksymalne korzyści taktyczne z wykonanych uderzeń jądrowych. Wynika z tego, że uporczywe utrzymywanie terenu warunkuje swobodę użycia broni jądrowej i odwodów, których działanie będzie miało decydujące znaczenie dla wykonania zadania.

Jeśli jednak obrona może być w dowolnym punkcie przełamana, to dążenie do stworzenia ciągłej zapory w całym pasie obrony dywizji mija się z celem. Trzeba by do stworzenia ciągłego frontu obrony zużyć dużo sił kosztem drugich rzutów i odwodów, a skuteczność obrony by się nie zwiększyła. Gdybyśmy natomiast chcieli posiadać silny drugi rzut i zachować ciągłość frontu obrony, to znowu rozwinięcie niewielkich sił wzdłuż całego frontu, stworzyłoby cienką linię, co jest jeszcze gorszym rozwiązaniem.

Taka obrona byłaby znowu w każdym punkcie słaba. Zatem rozwiązanie optymalne polegać będzie na tym, aby bronić tylko ważnych taktycznie rejonów na prawdopodobnych kierunkach natarcia nieprzyjaciela i zachować silny drugi rzut /odwód/ dla wykonania kontrataków tam, gdzie nieprzyjacielowi uda się pokonać lub odobejść opór czołowych oddziałów pierwszego rzutu.

Tak więc współczesna obrona polegać będzie na niszczeniu nieprzyjaciela bronią jądrową i uderzeniami wojsk wychodzącymi z głębi obrony, w powiązaniu z uporczywym utrzymywaniem taktycznie ważnych rejonów. Obronę ważnych rejonów organizować będą wojska pierwszego rzutu dywizji w celu zahamowania natarcia nieprzyjaciela. Główne siły będą grupować się w głębi obrony w gotowości do prowadzenia działań manewrowych.

We współczesnych warunkach obrona może odnieść sukces, przy maksymalnym wykorzystaniu zdolności manewrowych wojsk, uprzedzeniu przeciwnika w wykonaniu uderzeń jądrowych i zachowaniu inicjatywy. Nieprzyjaciel winien być niszczony uderzeniami broni jądrowej i kontratakami drugich rzutów i odwodów z rozwinięciem wojsk z marszu. Obrona spełni swoje zadanie wówczas, jeżeli uniemożliwi nieprzyjacielowi wyzyskanie posiadanej przewagi, zanim nie narosną sprzyjające warunki do przejścia do natarcia.

2. Miejsce, rola i zadanie dywizji w obronie.

Dywizja może przejść do obrony w sytuacji, kiedy armia prowadzi operację zaczepną lub przechodzi do obrony. Zarówno w pierwszym jak i drugim wypadku dywizja może przejść do obrony w styczności lub bez styczności z nieprzyjacielem.

W operacji zaczepnej armii dywizja może przejść do obrony samodzielnie lub wspólnie z innymi związkami ogólnowojskowymi i rodzajów wojsk. W zależności od zamiaru operacyjnego dowódcy armii i wytworzonej sytuacji dywizja może przejść do obrony: a/ przed rozpoczęciem przez armię operacji zaczepnej, dla osłony rozwinięcia przegrupowujących się wojsk armii z głębi terytorium kraju i zapewnienia im swobody działania w wykonaniu zadań pierwszej operacji; b/ w toku operacji zadzepnej armii, dla odparcia przeciwuderzenia podchodzących odwodów nieprzyjaciela, osłony skrzydła głównego zgrupowania nacierających wojsk armii, utrzymania ważnych obiektów i rejonów na kierunkach zagrożonych lub w wyniku niepomyślnego boju spotkaniowego; c/ po osiągnięciu przez armię celów pierwszej operacji, dla

osłony przegrupowania wojsk armii do kolejnej operacji.

We wszystkich tych wypadkach dywizja będzie najczęściej w pierwszym rzucie ugrupowania operacyjnego armii, a celem obrony dywizji będzie zabezpieczenie głównym siłom armii korzystnych warunków do rozpoczęcia lub kontynuowania operacji zaczepnej w możliwie jak najszybszym tempie. Zadanie dywizji będzie polegało na niedopuszczeniu do przerwania się nieprzyjaciela i wyjścia na tyły lub otwarte skrzydło nacierających lub rozwijających się do natarcia głównych sił armii.

W każdym z tych wypadków rola broniącej się dywizji będzie polegała na zapewnieniu dowódcy armii swobody działania na kierunku głównym. Ważność tej roli tym większa, im bardziej złożona będzie sytuacja operacyjna, a nieprzyjacielowi nie uda się zakłócić wejścia armii do bitwy lub zerwać operacji zaczepnej.

W przypadku przejścia armii do obrony dywizja może znaleźć się w pierwszym lub drugim rzucie ugrupowania operacyjnego armii.

Działając w pierwszym rzucie dywizja będzie bronić ważnych rejonów na 2-3 przewidywanych lub rzeczywistych już kierunkach natarcia nieprzyjaciela. Zadaniem dywizji pierwszego rzutu armii będzie załamanie natarcia nieprzyjaciela na bronionych kierunkach /w bronionym pasie/ i utrzymanie bronionego rejonu obrony.

Rola dywizji pierwszego rzutu w ugrupowaniu obronnym armii będzie polegała na przyjęciu na siebie uderzenia nieprzyjaciela, zmuszeniu go do rozwinięcia jak największych sił, które staną się obiektem uderzeń jądrowych. W wypadku włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony armii, rola dywizji pierwszego rzutu będzie polegała na zapewnieniu dowódcy armii możliwości skanalizowania ruchu nieprzyjaciela w zawczasu przygotowane rejony porażenia ogniowego i wykonanie przeciwuderzeń w celu zniszczenia tych jego sił, którym udało się włamać w głąb obrony.

Będąc w drugim rzucie broniącej się armii dywizja jest przeznaczona przede wszystkim do wykonania przeciwuderzenia na wypadek włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony armii lub może być użyta do obrony ważnego rejonu na kierunku, na którym udało się nieprzyjacielowi pokonać obronę dywizji pierwszego rzutu armii. Ponadto dywizja może wziąć udział w likwidacji desantu powietrznego nieprzyjaciela lub wykonywać uderzenie uprzedzające przed przedni skraj obrony w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela.

Rejony ześrodkowania dywizji drugiego rzutu armii /główny i zapasowy/ wyznacza się w odległości 60 - 80 km od rubieży bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Odległość ta zabezpiecza dywizję przed uderzeniami większości środków przenoszenia broni jądrowej nieprzyjaciela, nawet wówczas, kiedy nieprzyjaciel wyjdzie w rejon tylnej granicy dywizji pierwszego rzutu.

Przy wykonywaniu przeciwuderzenia lub uderzenia uprzedzającego przed przedni skraj obrony, dywizja drugiego rzutu armii otrzymuje w zadaniu - podobnie jak w natarciu - marszruty, kierunek przeciwuderzenia, zadanie bliższe i zadanie dalsze. Rubież wejścia do bitwy wyznacza w zależności od sytuacji dowódca armii lub dowódca przeciwuderzającej dywizji; przy wykonywaniu uderzenia przed przedni skraj obrony rubież tę określa z reguły dowódca armii. W jednym i drugim wypadku dywizja wykonuje zadanie z rozwinięciem wojsk z marszu.

Dywizja może wykonywać przeciwuderzenie samodzielnie lub we współdziałaniu z inną dywizją drugiego rzutu armii. Aby uniknąć masowania sił na kierunku zamierzonego przeciwuderzenia, każda z przeciwuderzających dywizji będzie działać najczęściej na oddzielnym kierunku zbieżnie lub równolegle względem siebie.

Przeciwuderzenie może być wykonywane w skrzydło /obydwa skrzydła/ nacierającego nieprzyjaciela lub czołowo. Ten drugi sposób znajdzie zastosowanie najczęściej wówczas, jeżeli wyjście przeciwuderzenia poprzedzone zostanie silnym obezwładnieniem nacierającego nieprzyjaciela bronią jądrową.

Zadanie przeciwuderzającej dywizji będzie polegało na zniszczeniu nieprzyjaciela, któremu udało się włamać w głąb obrony i załamaniu jego natarcia. W każdym wypadku zarysowującego się powodzenia, przeciwuderzenie będzie przerastać w ogólne natarcie wojsk prowadzących dotąd obronę.

Jeśli dywizja zostanie wyznaczona do likwidacji desantu powietrznego nieprzyjaciela, to zadanie jej będzie polegało na zlokalizowaniu go /niedopuszczeniu do jego rozprzestrzeniania/ a następnie rozcięciu jego sił na części i zniszczeniu.

W przypadku przejścia dywizji do obrony w głębi ugrupowania obronnego armii, zadanie dywizji będzie polegało na niedopuszczeniu do przerwania się nieprzyjaciela i wyjścia na tyły ugrupowania armijnego zanim odwody armii nie wykonają przeciwuderzenia.

Tak więc warunki sytuacji operacyjnej i zamiar dowódcy armii określają miejsce, rolę i zadanie dywizji w całokształcie działania armii.

3. Szerokość i głębokość pasa /rejonu/ obrony dywizji.

Szerokość i głębokość pasa obrony dywizji zależą od ilości dysponowanych przez dywizję sił i środków i warunków obrony, a mianowicie: siły oczekiwanego uderzenia nieprzyjaciela; charakteru działań sąsiadów; warunków terenowych oraz czasu na organizację obrony. Ponieważ wszystkie te czynniki są zmienne, wobec tego w różnych warunkach różne będą możliwości dywizji.

Przy przejściu dywizji do obrony w toku rozwijającego się natarcia, na skutek gwałtownych zmian w położeniu, czas na organizację obrony będzie bardzo krótki lub nie będzie go wcale. Przewaga nieprzyjaciela, jaka wytworzy się w wyniku wykonania uderzeń jądrowych na ugrupowanie dywizji i krótki czas na organizację obrony, zdaje się wskazywać, że poszerzenie pasa obrony dywizji w tych warunkach byłby dalszym ograniczeniem jej możliwości i zwiększaniem stosunku sił na korzyść nieprzyjaciela. Dywizja przejdzie do obrony z reguły w takim pasie w jakim prowadziła działania zaczepne. Wszelkie przegrupowania, w celu dostosowania ugrupowania bojowego do wytworzonej sytuacji, dokonywane będą w celu zwiększenia głębokości obrony, aby uczynić ją bardziej odporną na wykonywane w ślad za uderzeniami jądrowymi natarcie nieprzyjaciela. Tak więc mimo, że pas obrony w stosunku do pasa natarcia zostanie nie zmieniony, to jednak przewaga w tym pasie znajdzie się już po stronie nieprzyjaciela. Im ona będzie mniejsza, tym oczywiście będą korzystniejsze warunki obrony.

Przy przejściu do obrony bez styczności z nieprzyjacielem dywizja pierwszego rzutu armii może otrzymać pas obrony, w którym wyróżniają się dwa - trzy prawdopodobne kierunki uderzeń nieprzyjaciela. W zależności od siły oczekiwanego uderzenia nieprzyjaciela i pojemności bronionych kierunków, dywizja może wydzielić do pierwszego rzutu dwa lub trzy pułki.

W pierwszym wypadku szerokość pasa obrony dywizji może wynosić 20 - 30 km, a głębokość do 40 km. Drugi rzut dywizji rozmieszczony na głębokości 25 - 30 km, będzie poza zasięgiem wszystkich środków przenoszenia broni jądrowej dywizji i korpusu pierwszego rzutu nieprzyjaciela /za wyjątkiem środków "Corporal"/,

co zapewnia mu duże bezpieczeństwo.

W drugim wypadku szerokość pasa obrony dywizji może wynosić do 45 km, a głębokość do 40 km. W obronie wybrzeża morskiego, gdzie siły nieprzyjaciela będą stopniowo narastać na brzegu /wobec czego zwiększone są możliwości manewru sił obrony na kierunek zagrożony/, szerokość pasa obrony dywizji może wynosić do 60 km.

Jak wskazaliśmy we wstępie i co staraliśmy się uzasadnić, obrona będzie organizowana na kierunkach. Poszczególne bataliony i pułki będą bronić dostępnych do natarcia kierunków nie mając styczności z sąsiadami. Luki między batalionami mogą być utrzymane w granicach 3 - 5 km a między pułkami pierwszego rzutu do 10 - 15 km.

Naturalnie tej wielkości luki, nie będą mogły być osłonięte ogniem płaskotorowym; pozostaną jednak w zasięgu ognia artylerii pułkowej i dywizyjnej, i dywizjonu rakiet. Wielkość tych luk zależna będzie od dysponowanej broni jądrowej, charakteru działań nieprzyjaciela siły drugiego rzutu i warunków terenowych.

Można wyżej podane wielkości luk uzasadniać następująco: luka między batalionami powinna wykluczać możliwość porażenia jednym wybuchem jądrowym średniego kalibru dwóch batalionów jednocześnie, a z drugiej strony nie powinna być większa ponad pojemność kierunku na jakim naciera batalion nieprzyjaciela. Luka między pułkami nie powinna być szersza ponad pas natarcia grupy bojowej nieprzyjaciela. W wypadku wtargnięcia tych sił w głąb obrony, powinna być zachowana możliwość zniszczenia go w głębi przez odwody i broń jądrową odnośnych szczebli dowodzenia. Przy podanych wielkościach luk, warunki te w większości wypadków będą spełnione.

Jeżeli idzie o głębokość obrony, to i tu należy wychodzić z potrzeb rozśrodkowania, celowości wyprowadzenia drugiego rzutu dywizji poza zasięg większości środków jądrowych nieprzyjaciela, konieczności zapewnienia poszczególnym elementom ugrupowania bojowego zdolności zachowania ciągłości oporu i przewidywanego tempa natarcia nieprzyjadiela. Warunki te mogą być spełnione, jeśli batalion drugiego rzutu pułku jest rozmieszczony w odległości do 5 km za rejonami obrony batalionów pierwszego rzutu, co daje ogólną głębokość ugrupowania pułku do 15 km, natomiast drugi rzut dywizji do 10 km za tylną granicą ugrupo-

wania pułków pierwszorzutowych, co daje ogólną głębokość obrony dywizji do 40 km.

Dywizja przechodząca do obrony pozostanie z reguły przy środkach organicznych. Niekiedy może zachować te środki, jakie posiadała w natarciu. W toku walki obronnej, w zależności od rozwoju sytuacji, możliwości i zamiaru dowódcy armii, dywizja może być uzupełniona wszystkimi rodzajami wojsk. Dodatkowe wzmocnienie dywizji w obronie należy raczej przewidywać w wypadkach przechodzenia do natarcia.

4. Ugrupowanie bojowe.

Ugrupowanie bojowe dywizji zależy od warunków w jakich dywizja przechodzi do obrony i zamiaru przeprowadzenia walki obronnej. Należy więc sprawę traktować w ten sposób, że w różnych warunkach sytuacji bojowej ugrupowanie dywizji może być różne.

Wychodząc jednak z charakteru przyszłych działań niektóre cechy ugrupowanie bojowego dywizji będą wspólne wszystkim warunkom sytuacji bojowej. Chodzi tu mianowicie o takie cechy jak: odporność na uderzenia jądrowe nieprzyjaciela, odporność na uderzenie jego wojsk, a szczególnie pancernych i zdolność do wykonywania szybkich i zdecydowanych kontrataków. W każdych bowiem warunkach należy dążyć, aby ugrupowanie było ześrodkowane, głębokie i zapewniało możliwość zachowania wysokiej aktywności obronnej.

Ugrupowanie bojowe dywizji w obronie może składać się z:
- ugrupowań bojowych pułków pierwszego rzutu;
- ugrupowań bojowych pułków drugiego rzutu;
- dywizjonu rakiet taktycznych;
- ugrupowania artylerii dyspozycyjnej dywizji;
- ugrupowania artylerii przeciwlotniczej dywizji;
- odwodu przeciwpancernego /jeśli taki jest organizowany/;
- odwodu inżynieryjnego;
- oddziału zaporowego;
- odwodu wojsk chemicznych;
- oddziału zabezpieczenia ruchu.

W niektórych wypadkach oprócz drugiego rzutu może być organizowany odwód ogólny dywizji. Może to mieć miejsce w wypadkach, kiedy front obrony dywizji jest stosunkowo szeroki, a ilość sił wydzielonych do drugiego rzutu nieduża - jeden pułk. Wtedy

na jednym kierunku zagrożenia może być rozmieszczony drugi rzut dywizji, a na drugim odwód ogólny.

Pierwszy rzut dywizji broni ważnych rejonów na prawdopodobnych kierunkach natarcia nieprzyjaciela. Uporczywe utrzymywanie tych rejonów jest wstępnym warunkiem zmuszenia nieprzyjaciela do rozwinięcia znacznych sił i skanalizowania tych sił w zawczasu przygotowane rejony porażenia ogniowego. W skład pierwszego rzutu, w zależności od ilości i pojemności bronionych kierunków może wchodzić od 1 - 3 pułków.

Drugi rzut dywizji jest przeznaczony do wykonania kontrataków na nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony lub wykonania następujących zadań: obrony rejonu w głębi obrony dywizji, zabezpieczenia otwartego skrzydła, zwalczania desantów powietrznych i grup dywersyjnych. W skład drugiego rzutu może wchodzić od 1 - 3 pułków ze środkami wzmocnienia. Każdy pułk drugiego rzutu dywizji utrzymuje rejon ześrodkowania o powierzchni około 50 km^2 oraz rejon zapasowy. Rejon ześrodkowania winien być przygotowany do obrony z dowolnego kierunku. Rozmieszczenie wojsk w rejonie ześrodkowania powinno umożliwiać szybkie wyjście do wykonania postawionych zadań.

Zasadniczym elementem ugrupowania bojowego dywizji jest dywizjon rakiet taktycznych. Zadaniem dywizjonu rakiet jest: niszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, zgrupowań jego wojsk, składów, systemu dowodzenia oraz innych ważnych celów. Dywizjon rakiet taktycznych rozmieszcza się na odległości 6 - 12 km od przedniego skraju obrony.

Artyleria dyspozycyjna dywizji składa się z dywizjonu artylerii rakietowej i ewentualnie 1-2 dywizjonów artylerii ciężkiej z ABAA. Zadaniem artylerii dyspozycyjnej jest:
- niszczenie środków napadu jądrowego nieprzyjaciela;
- niszczenie artylerii i moździerzy;
- niszczenie i obezwładnienie nacierających wojsk npla, punktów dowodzenia, stacji radiolokacyjnych i węzłów łączności oraz wszystkich innych celów pojedynczych i grupowych znajdujących się w zasięgu jej ognia.

Ugrupowanie artylerii przeciwlotniczej składa się z organicznego dywizjonu artylerii przeciwlotniczej i ewentualnie przydzielonych do dywizji oddziałów artylerii przeciwlotniczej. Zadaniem artylerii plot jest osłona najważniejszych elementów ugrupowania bojowego dywizji, takich jak:

- dywizjonu rakiet taktycznych;
- artylerii dyspozycyjnej dywizji;
- drugiego rzutu w trakcie wykonywania kontrataku;
- niekiedy oddziałów pierwszego rzutu oraz ważnych punktów i obiektów terenowych /mosty, węzły dróg, ciaśniny/. Oddziały artylerii przeciwlotniczej rozmieszcza się bateriami, w rejonach osłanianych obiektów, i w zależności od charakteru obiektu baterie zajmują stanowiska tak, aby zapewniły osłonę bezpośrednią i powierzchniową.

Odwód przeciwpancerny organizuje się z 85 mm baterii armat przeciwpancernych, pododdziałów czołgów /do kompanii/, saperów i lekkich miotaczy ognia. Zasadniczym zadaniem odwodu przeciwpancernego jest walka z czołgami nieprzyjaciela, którym udało się przerwać w głąb obrony. Ponadto odwód ppanc może zabezpieczać rubież rozwinięcia pułku drugiego rzutu, wzmacniać obronę przeciwpancerną pułku pierwszego rzutu, blokować wyłomy wykonywane przez broń jądrową nieprzyjaciela oraz zabezpieczać skrzydła i styki dywizji. Odwód przeciwpancerny rozmieszcza się między pierwszym a drugim rzutem dywizji, na kierunkach najbardziej dostępnych dla czołgów nieprzyjaciela.
Odwodowi przeciwpancernemu wyznacza się 2-3 kierunki działania, a na nich od 1-3 rubieży rozwinięcia.

Odwód inżynieryjny organizuje się w zasadzie z organicznego batalionu saperów po wydzieleniu z niego pododdziałów na wzmocnienie pułków i na organizację OZap i OZR. Odwód inżynieryjny przeznaczony jest do rozbudowy punktów dowodzenia, a w toku walki obronnej do wykonania zadań wynikających z potrzeb sytuacji jak: wykonanie zapór minowych, utrzymanie dróg manewru, likwidacji skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, wzmacnianie pododdziałów inżynieryjnych w pułkach pierwszego rzutu. Odwód inżynieryjny rozmieszcza się w pobliżu stanowiska dowodzenia dywizji.

Oddział zaporowy, organizuje się z sekcji technicznej oraz 1-2 plutonów saperów. Zasadniczym jego zadaniem, jest wykonywanie zapór minowych sposobem manewrowym na kierunkach zagrożenia pancernego. Ponadto może on być wyznaczony do osłony skrzydeł, rubieży rozwinięcia do kontrataku, blokowania wyłomów powstałych po uderzeniach jądrowych nieprzyjaciela. Wszystkie te zadania oddział zaporowy może wykonywać samodzielnie lub wspólnie z odwodem przeciwpancernym. Oddziałowi zaporowemu wyz-

znadza się 2 ÷ 3 kierunki i na każdym z nich 2 - 3 rubieże minowania. Oddział zaporowy rozmieszcza się za pułkami pierwszego rzutu w rejonie dogodnym do wyjścia na każdy z kierunków działania.

Oddział zabezpieczenia ruchu organizuje się z organicznej kompanii inżynieryjno-drogowej wzmocnionej niekiedy piechotą. Zadaniem oddziału zabezpieczenia ruchu jest zapewnienie dogodnych dróg manewru do wykonania kontrataków oraz utrzymanie dróg dowozu i ewakuacji. Oddział zabezpieczenia ruchu rozmieszcza się w pobliżu rozmieszczenia drugiego rzutu dywizji.

Odwód wojsk chemicznych organizuje się z organicznej kompanii obrony przeciwchemicznej dywizji. W niektórych wypadkach w skład odwodu chemicznego mogą wejść pododdziały zabiegów specjalnych ze szczebla armii w sile do kompanii. Zadanie odwodu chemicznego polega na: prowadzeniu rozpoznania skażeń, odkażaniu terenu, lub dezaktywacji sprzętu bojowego w pododdziałach dywizji, prowadzeniu zabiegów specjalnych. Odwód chemiczny rozmieszcza się w rejonie 2 - 5 km od stanowiska dowodzenia.

Niekiedy, przy przechodzeniu do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, może być zorganizowany oddział wydzielony dywizji w sile od wzmocnionego batalionu do pułku zmechanizowanego /pcz/. Zadaniem jego będzie opóźnianie podejścia nieprzyjaciela do rejonu obrony dywizji i wprowadzenia go w błąd co do systemu obrony i zamiarów dowódcy dywizji.

Oddział wydzielony dywizji prowadzi walkę opóźniającą na zasadniczych kierunkach podejścia nieprzyjaciela, zmuszając go do zatrzymywania się i tworzenia celów opłacalnych dla broni jądrowej. Po wykonaniu zadania oddział wydzielony przechodzi do drugiego rzutu dywizji, lub organizuje obronę na pozycji wysuniętej /przedniej/.

Skład ilościowy i jakościowy poszczególnych elementów ugrupowania bojowego może być różnorodny, w zależności od potrzeb i możliwości dywizji, które w każdej sytuacji mogą być inne, w niektórych wypadkach głównie na skutek strat poniesionych od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, pewne elementy ugrupowania bojowego dywizji w ogóle nie będą mogły być odtworzone.

W warunkach braku frontu ciągłego, oddziały i pododdziały powinny być zdolne do prowadzenia obrony okrężnej, w izolacji od sąsiadów. Jest to działanie trudne tym niemniej często konieczne. Przy niedużych gęstościach wojsk na 1 km frontu, pod-

oddziały te będą prawdopodobnie miały możność prowadzenia walki ruchowej. Przebywając w ugrupowaniu nieprzyjaciela będą stosunkowo bezpieczne, z uwagi, że użycie przeciwko nim broni jądrowej, stanowić będzie niebezpieczeństwo dla oddziałów własnych nieprzyjaciela.

Cechą współczesnego ugrupowania jest posiadanie dużych sił w głębi obrony, zdolnych do wykonywania kontrataków na dowolnych kierunkach i blokowania wyłomów pozostałych w wyniku masowego użycia przez nieprzyjaciela broni jądrowej. Duża głębokość ugrupowania bojowego, pozwoli na opanowanie sytuacji nawet w warunkach poważnego włamania się nieprzyjaciela w głąb obrony. Ponadto im głębsze ugrupowanie tym łatwiej dostosować się do wytworzonej sytuacji, drogą manewru sił i środków z głębi na kierunek zagrożony.

Ażeby utrudnić nieprzyjacielowi rozpoznanie ugrupowania bojowego dywizji, celowe jest okresowe przemieszczanie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego /za wyjątkiem sił i środków związanych z nieprzyjacielem/ w zapasowe rejony rozmieszczenia.

5. Organizacja systemu ognia.

Głównym środkiem niszczenia nieprzyjaciela jest broń rakietowo-jądrowa. Siła i skuteczność ognia broni rakietowo-jądrowej stawia ją na czoło przede wszystkim innymi rodzajami wojsk. Nie wszystkie jednak zadania można i nie wszystkie trzeba wykonywać bronią jądrową. Dlatego w systemie ognia obrony współdziałają środki ogniowe wszystkich rodzajów wojsk.

Zorganizowany system ognia w obronie powinien dawać możność:

- niszczenia środków napadu jądrowego npla i innych środków masowego rażenia natychmiast po ich wykryciu;
- niszczenia zgrupowań uderzeniowych npla w rejonach ześrodkowania i na rubieżach rozwinięcia do ataku;
- odparcia ataku piechoty i czołgów npla;
- niszczenia npla powietrznego;
- osłony luk między poszczególnymi pododdziałami i oddziałami i skrzydeł;
- stworzenia zapór ogniowych na kierunkach prawdopodobnych uderzeń jądrowych npla;
- niszczenia piechoty i czołgów npla, którym udało się włamać w głąb obrony;

- wsparcia kontrataków drugiego rzutu lub odwodu dywizji.

Zasadniczą rolę w systemie ognia dywizji spełnia broń jądrowa.

Organizując system ognia, dowódca dywizji, zgodnie z oceną położenia, powinien przede wszystkim zapewnić sobie możność koncentracji ognia na kierunkach prawdopodobnego natarcia nieprzyjaciela. Na tych właśnie kierunkach, dowódca dywizji określa rejony, na które sztab winien przygotować ognie zasadniczych środków ogniowych. Rejony, na które zgodnie z decyzją dowódcy dywizji zostanie zaplanowane użycie większości różnych środków oddziaływania ogniowego /środków jądrowych, rakiet zwykłych, chemicznych, artylerii, moździerzy i czołgów/ określa się mianem rejonów porażenia ogniowego /RPO/.

Rejony porażenia ogniowego przygotowuje się w celu osłabienia natarcia nieprzyjaciela, względnie w celu zniszczenia tych jego sił, którym udało się włamać w głąb obrony. Dlatego RPO mogą być przygotowywane zarówno przed przednim skrajem, jak i w głębi obrony.

Ilość przygotowywanych RPO będzie zawsze zależna od ilości kierunków zagrożonych. Natomiast wielkość RPO zależeć będzie od ilości i mocy wydzielonych środków ogniowych i charakteru terenu. Środki wydzielone do wykonania ognia zmasowanego powinny być tak użyte, aby zapewnić możliwie największą efektywność rażenia.

Przy wyznaczaniu rejonu porażenia ogniowego dowódca dywizji ustala jednocześnie ilość środków biorących w nim udział, rodzaj wybuchów i kolejność wykonania ognia. Natomiast po znalezieniu zaś tam wojsk nieprzyjaciela sztab dywizji przeprowadzi analizę celu jądrowego i określi: moc ładunków, punkty zerowe i wysokość wybuchów.

Oprócz rejonów porażenia ogniowego planuje się ognie ześrodkowane i stałe ognie zaporowe artylerii i moździerzy. Przy dostatecznej ilości artylerii mogą być również zaplanowane ruchome ognie zaporowe wbraniające natarcia czołgów nieprzyjaciela. Natomiast przy małej ilości artylerii niemożliwe jest wykonywanie wymienionych tu rodzajów ognia wobec czego zarówno artyleria, jak i moździerze wykonują ognie obezwładniające bateriami rzadziej ześrodkowany ogień dywizjonu na małe cele i obiekty nieprzyjaciela.

Bezpośrednio przed przednim skrajem i w głębi obrony organizuje się strefy ognia na wprost broni strzeleckiej, czołgów, przeciwpancernych pocisków kierowanych i artylerii przeciwpancernej. Ogień tych środków ściśle ze sobą powiązany tworzy zaporę dla atakującej piechoty i czołgów nieprzyjaciela.

System ognia wszystkich rodzajów uzupełniają zapory inżynieryjne i chemiczne.

x x

x

System ognia dywizji opiera się na broni jądrowej. Broń jądrowa przeznaczona jest do niszczenia tych celów i obiektów nieprzyjaciela, które stanowią o sile jego natarcia. Obiektami uderzeń broni rakietowo-jądrowej są: środki masowego rażenia nieprzyjaciela, jego zasadnicze zgrupowania uderzeniowe, stanowiska dowodzenia, węzły łączności, składy i urządzenia tyłowe. We wszystkich wypadkach celem najważniejszym są środki masowego rażenia nieprzyjaciela.

Broń rakietowo-jądrowa winna być wykorzystywana ekonomicznie. Uderzenia jądrowe mogą być wykonywane wyłącznie na cele dokładnie rozpoznane i potwierdzone oraz mające w danym okresie poważny wpływ na osiągnięcie powodzenia w walce.

Uderzenia jądrowe mogą być wykonane na dowolny obiekt - jeśli tylko stanowi on cel opłacalny i w dowolnym czasie. Z punktu widzenia skuteczności ognia, najlepiej wykonywać uderzenia jądrowe na nieprzyjaciela stanowiącego cel odkryty. Dlatego jeśli chodzi o zgrupowania wojsk nieprzyjaciela - to celowo je niszczyć szczególnie wówczas, kiedy opuszczają rejony ześrodkowania lub zajmują rubież rozwinięcia do ataku. Ponieważ wojska nieprzyjaciela stanowią wówczas cele ruchowe, wobec tego obok głównych obiektów uderzeń należy wyznaczać również zapasowe.

Skuteczność uderzeń jądrowych zdecydowanie wzrasta w wypadku zastosowania wybuchów niskich lub naziemnych, powodujących silne skażenie terenu i znajdujących się w nim wojsk. Jednakże wykonywanie wybuchów naziemnych możliwe jest tylko wówczas, jeżeli kierunki wiatrów wykluczają możliwość porażenia wojsk własnych lub cel jest tak odległy, że zagrożenie nie istnieje. Ponieważ po wybuchach naziemnych skażenie terenu jest długotrwałe, co może ograniczać swobodę działania szczebla nadrzędnego, wykonanie uderzeń naziemnych możliwe jest tylko po uprzednim uzyskaniu zgody przełożonego.

Dywizjony rakiet taktycznych /drt/ rozmieszcza się w odległości 10 - 12 km od przedniego skraju obrony. Odległość ta przy donośności 32 km dla rakiet jądrowych i 48 km dla rakiet chemicznych i zwykłych, pozwala na obezwładnienie nieprzyjaciela na drogach podejścia, rubieżach rozwinięcia, a czasem w rejonach wyjściowych do natarcia o ile to ostatnie znajdują się nie dalej jak 20 - 35 km od przedniego skraju obrony.

x x

x

Bardzo ważną rolę w systemie ognia dywizji spełni artyleria. Wynika to z następujących względów:

- nie każdy cel będzie celem opłacalnym dla środka jądrowego, a nawet rakiety z ładunkiem zwykłym;
- bezpośrednia styczność oddziałów własnych z nieprzyjacielem wykluczy niekiedy możliwość wykonania uderzenia jądrowego;
- masowość celów i ograniczoność środków rakietowych spowoduje konieczność wykonywania uderzeń jądrowych tylko na cele o dużym znaczeniu taktycznym;
- złe warunki atmosferyczne ograniczą niekiedy użycie zarówno broni jądrowej jak i lotnictwa.

Zadanie artylerii w obronie polegać będzie na niszczeniu i obezwładnieniu wszystkich obiektów i celów, które leżą w zasięgu jej ognia, a których obezwładnianie lub niszczenie przez wojska rakietowe jest niecelowe lub niemożliwe. Znaczny stopień rozśrodkowania ugrupowania bojowego nieprzyjaciela spowodował, że ześrodkowany ogień artylerii klasycznej stał się nieopłacalny.

Ogień artylerii wykorzystuje się obecnie do obezwładnienia obiektów pojedynczych lub małych celów grupowych rozmieszczonych na ograniczonej powierzchni. Obiektami tymi będą: środki napadu jądrowego nieprzyjaciela, baterie artylerii i moździerzy, punkty oporu, stanowiska dowodzenia, stacje radiolokacyjne i węzły łączności.

Mały zasięg artylerii w stosunku do szerokości pasa obrony i głębokości ugrupowania, jak i konieczność usamodzielnienia poszczególnych pułków broniących się na oddzielnych kierunkach powodują konieczność decentralizacji dowodzenia artylerią w ramach dywizji. Dlatego ograniczony pułk artylerii dywizji przydziela się z reguły do pułków pierwszego rzutu. W dyspozycji dowódcy dywizji pozostają: dywizjon rakiet taktycznych i dywizjon

artylerii rakietowej lub tylko dywizjon rakiet taktycznych jeśli sytuacja wymaga podporządkowania również dywizjonu artylerii rakietowej.

W przypadku dysponowania artylerią przydzieloną z armii, dowódca dywizji zachowuje ją w swojej dyspozycji tylko wówczas, jeśli wystarczającymi środkami artyleryjskimi dysponują pułki pierwszego rzutu.

Artylerię dyspozycyjną dywizji rozmieszcza się w ugrupowaniu bojowym jednego z pułków pierwszego rzutu dywizji - najczęściej pułku działającego na głównym kierunku uderzenia nieprzyjaciela.

x x

x

Głównym środkiem walki z nieprzyjacielem powietrznym jest w dywizji artyleria przeciwlotnicza. Ponadto udział w obronie przeciwlotniczej biorą podwójnie sprzężone przeciwlotnicze karabiny maszynowe /PKM-2/ i broń strzelecka.

Dywizja posiada obecnie dywizjon artylerii przeciwlotniczej w składzie trzech baterii po 6 dział kalibru 57 mm. Dywizjon ten może zwalczać jednocześnie jeden klucz lub eskadrę lotnictwa nieprzyjaciela; może również zapewnić skuteczną osłonę strefy o powierzchni około 18 km^2.

Każdy pułk zmechanizowany dywizji i pułk czołgów posiada pluton przeciwlotniczych karabinów maszynowych podwójnie sprzężonych /PKM-2/. Pododdziały te mogą zapewnić osłonę przeciwlotniczą niewielkim obiektom w promieniu około 1 km.

Szczupłość środków jakimi dysponuje dywizja nie pozwala na zapewnienie osłony wszystkim wojskom działającym w pasie obrony dywizji. Z tego względu wysiłek obrony przeciwlotniczej koncentruje się na zapewnienie osłony wyłącznie obiektom najważniejszym. Do obiektów tych należą: dywizjon rakiet taktycznych, artyleria dyspozycyjna dywizji, drugi rzut lub odwód oraz stanowisko dowodzenia. Ponieważ możliwości dywizjonu pozwalają na zapewnienie osłony jednemu tylko z najważniejszych obiektów, przeto w zależności od sytuacji osłania się tylko jeden z nich - zwykle dywizjon rakiet taktycznych.

W wypadku wynikłej potrzeby osłony innego z wymienionych obiektów zachodzi konieczność przeprowadzenia manewru środkami plot na obiekt w danej sytuacji najważniejszy, np. wychodzący

do kontrataku drugi rzut dywizji.

W przypadku gdy dywizja dysponuje przeciwlotniczą artylerią wzmocnienia, można osłaniać kilka obiektów jednocześnie lub zapewniać tym obiektom osłonę okresową przenosząc wysiłki z jednego obiektu na drugi w zależności od wymogów sytuacji.

Ponieważ nie każdy pododdział dywizji może mieć zapewnioną osłonę środkami plot pułku lub dywizji, natomiast każdy może być atakowany przez lotnictwo nieprzyjaciela, to nawet w dobie broni jądrowej i samolotów ponaddźwiękowych, nie należy zaniedbywać wykorzystania do obrony przeciwlotniczej broni strzeleckiej. Każdy pododdział winien zorganizować samoobronę przed lotnictwem nieprzyjaciela we własnym zakresie wyznaczając do tego celu około 1/3 sił i środków do stałego dyżurowania, a w wypadku ataku włączać się do walki całością sił i środków.

Wiele elementów ugrupowania bojowego dywizji korzystać będzie zosłony zapewnianej przez pułk rakiet przeciwlotniczych armii - o ile znajdą się w jego zasięgu. Niektóre oddziały skorzystają z osłony artyleryjskich przeciwlotniczych elementów ugrupowania armii.

Wszystkie środki OPL dywizji wykorzystane stosownie do ich możliwości i zamiaru walki, tworzą określony system obrony przeciwlotniczej. W system ten mogą niekiedy wchodzić pododdziały i oddziały OPL armii działające w pasie obrony dywizji. System ten powinien być dostatecznie giętki, aby istniała zawsze możliwość przeniesienia wysiłku opl na obiekty w danym okresie najważniejsze.

x x

x

Od czasu drugiej wojny światowej, stopień upancernienia oddziałów i związków taktycznych wzrósł bardzo poważnie. Można nawet powiedzieć, że współczesne związki ogólnowojskowe, w porównaniu z podobnymi związkami okresu drugiej wojny światowej, to związki pancerne. W związku z tym obrona przeciwpancerna przestała być dzisiaj elementem zabezpieczenia bojowego, a stała się częścią składową obrony w ogóle.

Duży stopień upancernienia oddziałów i związków taktycznych sprawił, że nie tyle artyleria przeciwpancerna, co czołg, stał się obecnie naturalnym środkiem obrony przeciwpancernej. Zatem system ognia przeciwpancernego organizowany jest głównie w oparciu o czołgi. Wydaje się także, że z uwagi na

liczebność czołgów będzie on podstawą systemu ognia ppanc jeszcze wówczas kiedy artylerię ppanc zamienią przeciwpancerne pociski kierowane.

Walkę z czołgami nieprzyjaciela prowadzi się już na dalekich podejściach do rejonu obrony i w toku walki obronnej. Niszczenie czołgów na podejściach do rejonu obrony przeprowadza się przy pomocy uderzeń jądrowych, lotnictwa i ogniem artylerii z zakrytych stanowisk ogniowych. W miarę zbliżania się czołgów do ugrupowania dywizji, oprócz środków wymienionych, do walki wchodzą czołgi, przeciwpancerne pociski kierowane, artyleria przeciwpancerna i środki inżynieryjne.

Rola czołgu w systemie ognia przeciwpancernego, z uwagi na jego masowość, jest bezsporna. Jest to ponadto środek o dużej odporności na ogień /nawet ogień broni jądrowej/, wysoce manewrowy i o dużym zasięgu ognia. Wychodząc z tych zalet system ognia ppanc czołgów może być łatwo dostosowywany do zmiennych sytuacji na polu walki.

Co się tyczy artylerii ppanc, to w systemie ognia przeciwpancernego spełniać ona będzie coraz mniejszą rolę. Zastąpią ją w najbliższym czasie przeciwpancerne pociski kierowane. Środki te charakteryzują się wysoką celnością, dużą zdolnością przebijania pancerza i prostotą w obsłudze. Duża celność ognia i manewrowość tych środków odpowiadają charakterowi współczesnej walki.

Doświadczenia poligonowe z przeprowadzanych strzelań wykazują, że dla średnich warunków, prawdopodobieństwo trafienia w cel przy jednym strzale wynosi 70 - 80%. Wobec czego przyjęto, że dla zniszczenia jednego czołga potrzeba średnio 1-2 pociski. Wyrzutnia posiadająca na prowadnicach 3-4 pociski jest w stanie z jednego stanowiska ogniowego zaczynając strzelanie z maksymalnej odległości 2000 m zniszczyć 2-3 czołgi nieprzyjaciela. /Tu trzeba wskazać, że ponieważ lotem pocisku kieruje operator, stąd dokładność strzelania na duże odległości jest znacznie wyższa niż na mniejsze. Przy strzelaniu na odległość 600 m i mniej, prawdopodobieństwo trafienia gwałtownie maleje/.

Głowica przeciwpancernego pocisku kierowanego posiada ładunek kumulatywny. Zdolność przebijania tego pocisku przy kącie uderzenia 90° wynosi 300 mm, a przy kącie 60° spada

do 150 mm.

Jeśli idzie o walory taktyczne, to PPK posiadają znaczną przewagę nad artylerią ppanc. Czas przejścia wyrzutni z położenia marszowego w bojowe i odwrotnie wynosi 20 - 40 sekund. Nieco więcej czasu /2,5 minuty/, na przejście z położenia marszowego w bojowe, potrzeba przy strzelaniu z pulpitem /urządzenie sterownicze/ wynośnym. Dlatego w czasie walki celowo jest prowadzić strzelanie bezpośrednio z wyrzutni.

Zasadniczym zadaniem PPK jest walka z czołgami i innymi środkami opancernionymi nieprzyjaciela. Pododdziałów PPK używa się głównie jako środków wsparcia batalionów, a ponadto mogą wchodzić w skład odwodu ppanc pułku /wespół z artylerią ppanc i czołgami/ lub stanowić ten odwód samodzielnie. W obronie wybrzeża morskiego lub rzeki, mogą być użyte do niszczenia środków desantowych i czołgów pływających nieprzyjaciela.

Tak jak każda broń, oprócz poważnych zalet, PPK posiadają również pewne cechy ujemne. Główna cecha ujemna: niemożność prowadzenia walki z bardzo bliskiej odległości /600 m/ powoduje, że w wypadku przerwania się czołgów npla w rejon stanowisk ogniowych stają się niejako bezbronne. Po drugie - utrudnione jest prowadzenie ognia w terenie zakrytym /las, sady, zboża/, przy maksymalnej odległości strzelania część tych trudności może być pokonana. Po trzecie - złe warunki atmosferyczne /deszcz, śnieg, mgła, noc/ poważnie obniżają efektywność ognia PPK, a niekiedy wykluczają w ogóle ich użycie.

Dość dużo miejsca poświęciliśmy przeciwpancernym pociskom kierowanym, z uwagi na to, że jest to broń nowa wypierająca artylerię ppanc. Czy rzeczywiście wyprze ona artylerię ppanc z pola walki trudno jeszcze przesądzać. Z reguły bywa tak, że obok jednych środków istnieją drugie i nawzajem się uzupełniają. W każdym razie dopóki artyleria ppanc znajduje się na uzbrojeniu /a narazie jest jeszcze powszechna/, dotąd będzie ona ważnym środkiem walki z czołgami nieprzyjaciela. Artylerię ppanc wykorzystuje się jako stałe punkty ppanc w systemie kompanijnych i batalionowych rejonów obrony.

Warto również podkreślić, że z uwagi na duże możliwości infiltracji nieprzyjaciela w głąb obrony, walkę z czołgami będą prowadzić nie tylko czołgi, przeciwpancerne pociski kierowane, artyleria ppanc, ale również artyleria do ognia pośredniego i artyleria przeciwlotnicza.

x x

x

Niemniej poważną rolę w walce z czołgami spełnią inżynieryjne zapory minowe. Pola minowe przygotowuje się przede wszystkim na tych kierunkach, których nie mogą ominąć czołgi nieprzyjaciela. Stopień nasycenia polami minowymi poszczególnych kierunków jest wprost proporcjonalny do stopnia zagrożenia masowym atakiem czołgów nieprzyjaciela.

Tak więc podstawą systemu ognia w obronie stanowi broń rakietowo-jądrowa. Jednakże cały system ognia obrony opierać się będzie na współdziałaniu ognia wszystkich rodzajów wojsk. Z uwagi na możliwe gwałtowne zmiany w sytuacji naziemnej i powietrznej, system ognia w obronie powinien być elastyczny, aby istniała możliwość skoncentrowania głównej masy ognia w dowolnym czasie na kierunek decydujący.

Podstawę do organizacji systemu ognia stanowi decyzja dowódcy dywizji; szczegółowe wskazówki w zakresie jego organizacji daje dowódca dywizji w czasie stawiania zadań bojowych i organizacji współdziałania. Na tej podstawie sztab dywizji sporządza plan ognia, w którym znajdują wyraz: zadania ogniowe, środki przeznaczone do wykonania każdego z tych zadań, stanowiska ogniowe /główne i zapasowe/ oraz sygnały wywołania i przerwania ognia.

Plan ognia ulega ciągłemu uaktualnianiu w miarę następujących zmian w sytuacji bojowej.

6. Inżynieryjne przygotowanie terenu.

Sposób inżynieryjnego przygotowania zależy głównie od warunków w jakich dywizja przejdzie do obrony i sposobu prowadzenia obrony.

Z omówionych poprzednio warunków w jakich dywizja przejdzie do obrony wiadomo, że czas na organizację obrony będzie z reguły ograniczony lub nie będzie go wcale. Natomiast ze sposobu prowadzenia obrony wynika, że działania będą prowadzone na kierunkach i w ugrupowaniu rozśrodkowanym, a czynnikiem decydującym będą uderzenia jądrowe i manewr wojsk w celu wykorzystania skutków tych uderzeń. W rezultacie: niewielki stosunek sił do bronionej przestrzeni, brak frontu ciągłego i krótki czas na organizację obrony, nakazują koncentrację wysiłków w zakresie inżynieryjnej rozbudowy terenu tylko w rejonach rozmieszczenia wojsk i na kierunkach planowanego manewru, a więc ściśle do potrzeb ugrupowania bojowego.

Dotychczasowy system pozycji i pasów obrony był w pewnym stopniu niezależny od charakteru ugrupowania bojowego. Poszczególne pozycje mogły być rozbudowywane wcześniej zanim obsadziły je wojska. Występująca obecnie wyraźna zależność sposobu rozbudowy terenu od sposobu ugrupowania bojowego wyklucza w tej dziedzinie wszelki schemat.

Inżynieryjne przygotowanie terenu w pasie obrony dywizji będzie polegało na:

- przygotowaniu i utrzymaniu dróg manewru, dowozu i ewakuacji oraz dróg rokadowych;
- wykonaniu przedsięwzięć związanych z maskowaniem wojsk;
- rozbudowie systemu zapór inżynieryjnych oraz przygotowaniu i wykonaniu niszczeń;
- rozbudowie rejonów obrony pułków pierwszego rzutu;
- przygotowaniu głównych i zapasowych rejonów ześrodkowania dla pułków drugiego rzutu i odwodów oraz ewentualnie rubieży rozwinięcia do kontrataków;
- rozbudowie rejonów pozycyjnych dla dywizjonu rakiet taktycznych i stanowisk ogniowych dla artylerii;
- przygotowaniu ukryć i umocnień w rejonach punktów dowodzenia i obiektach tyłowych.

Najważniejszą bodajże sprawą w zakresie inżynieryjnego przygotowania terenu do obrony, jest przygotowanie dróg w pasie obrony dywizji. Wynika to z faktu, że skuteczność obrony zależy w poważnej mierze od zdolności wykonania szybkiego manewru i sprawnego zaopatrzenia wojsk w paliwo i amunicję.

Przygotowanie drogowe opiera się na drogach istniejących. Gęsta sieć dróg na zachodnim TDW wypełnia raczej dostatecznie potrzeby dywizji. Utrzymanie dróg powierza się przeważnie oddziałowi zabezpieczenia ruchu dywizji oraz w miarę potrzeb odwodowi inżynieryjnemu. Jeżeli weźmie się pod uwagę, że na każdy pułk drugiego rzutu dywizji potrzebne są dwie drogi, drogi dla odwodów specjalnych, drogi dowozu i ewakuacji, to widać wyraźnie wielkość wysiłków jakie muszą być podjęte w związku z koniecznością zapewnienia sprawnego manewru wojsk. Dlatego oddziałom inżynieryjnym należy okazywać w tym zakresie pomoc ze strony oddziałów ogólnowojskowych.

Wybitny wpływ na prowadzenie działań mają prace związane z maskowaniem rozmieszczenia wojsk. Maskowanie jest współcześnie, obok rozśrodkowania, zasadniczym sposobem zachowania

zdolności bojowej wojsk i głównym elementem utrzymania w tajemnicy własnych zamiarów.

Maskować trzeba wszystko i przed wszystkimi środkami rozpoznania:

a/ przed środkami rozpoznania wzrokowego, przez wykorzystanie masek naturalnych i sztucznych;

b/ przed środkami rozpoznania radiolokacyjnego, przez stosowanie środków odbijających /różki/ i wykonywanie obiektów pozornych;

c/ przed środkami podczerwieni, przez stosowanie barwników, farb i innych powłok pochłaniających ciepło.

Jeżeli tylko możliwości pozwalają należy szeroko stosować rozbudowę pozornych rejonów rozmieszczenia wojsk i urządzeń tyłowych. Jest to postulat wynikający z faktu, że wykrycie rejonu rozmieszczenia wojsk jest praktycznie równoznaczne z ich zniszczeniem o ile stanowią oczywiście cel taktycznie ważny.

Jedną z ważnych czynności wojsk przechodzących do obrony jest rozbudowa systemu zapór. System zapór powinien być dostosowany do sposobu ugrupowania wojsk i planowanego manewru. Z tego względu pola minowe powinny osłaniać przede wszystkim te rejony, których utrzymywanie warunkuje możność wykonania zadania. W głębi obrony szerokie zastosowanie mają zapory wykonywane sposobem manewrowym.

Zapory mają wtedy wartość jeśli są różne i dobrze osłonięte ogniem. Stąd system zapór musi być ściśle powiązany z systemem ognia. Zapora nie broniona jest zwykłą przeszkodą, którą można łatwo pokonać.

Wszystkie obiekty w pasie obrony dywizji, które mają poważne znaczenie taktyczne np. mosty, przeprawy, lotniska, drogi, stacje kolejowe itp, przygotowuje się do zniszczenia. Niszczenie tych obiektów przeprowadza się w toku walki obronnej, na rozkaz dowódcy dywizji.

Każdy pułk pierwszego rzutu rozbudowuje pułkowy rejon obrony przygotowany do obrony okrężnej. Pułkowy rejon obrony składa się z rejonów obrony batalionów /kompanii/ pierwszego rzutu, zasadniczego i zapasowego rejonu obrony batalionu drugiego rzutu i odwodów. Wszystkie rejony obrony batalionów /kompanii/ rozbudowuje się na kierunkach taktycznie ważnych, niesymetrycznie, w zależności od właściwości obronnych terenu.

W rejonach obrony pułków pierwszego rzutu przygotowuje się 2-3 rejony pozycyjne rakiet taktycznych, rejony stanowisk ogniowych artylerii dyspozycyjnej dywizji oraz rejony stanowisk ogniowych środków przeciwlotniczych osłaniających stanowiska pozycyjne rakiet.

W odległości 20 - 25 km od linii styczności z nieprzyjacielem rozbudowuje się zasadnicze i zapasowe rejony ześrodkowania pułków drugiego rzutu. Rejony te przygotowuje się na kierunkach, na których możliwe jest rozwinięcie natarcia przez nieprzyjaciela. Rejony te powinny zapewniać możność dostatecznego rozśrodkowania wojsk i dogodne wyjście na kierunki planowanych kontrataków. W miarę posiadanego czasu rejon ześrodkowania winien być przygotowany do obrony.

Zasadnicze i zapasowe rejony rozmieszczenia odwodów specjalnych rozbudowuje się między pierwszym a drugim rzutem dywizji, w zależności od charakteru wykonywanych zadań. Np. odwód ppanc i oddział zaporowy bliżej pułków pierwszego rzutu, natomiast odwód inżynieryjny lub chemiczny na wysokości rejonów obrony pułków drugiego rzutu.

Z tego co powiedzieliśmy wynika, że przygotowanie terenu do obrony wymaga wykonania dużej ilości prac na wszystkich szczeblach dowodzenia. Potrzeby wykonania tych prac będą zawsze większe niż możliwości wojsk. Dlatego należy szukać wszystkich możliwości dróg dla zwiększenia wydajności wykonawstwa, głównie poprzez sprawną organizację pracy oraz zastosowanie nowych i bardziej wydajnych środków mechanizacji robót.

II. ORGANIZACJA OBRONY

Praca dowódcy dywizji nad organizacją obrony polega na: powzięciu decyzji; postawieniu zadań bojowych; organizacji współdziałania wewnątrz dywizji z siłami i środkami wspierającymi i sąsiadami ; organizacji bojowego, materiałowo-technicznego i politycznego zabezpieczenia działań; organizacji dowodzenia. Sposób pracy dowódcy dywizji nad organizacją obrony będzie zależeć od warunków w jakich dywizja zmuszona zostanie do obrony i może przebiegać różnie.

Dywizja może przejść do obrony w toku operacji zaczepnej armii na krótko przed rozpoczęciem przez nieprzyjaciela przeciwuderzenia lub w wyniku niepomyślnego boju /bitwy/ spotkaniowego.

W jednym wypadku czas na organizację obrony będzie krótki, a w drugim dywizja będzie przechodziła do obrony w miarę rozwijającego się natarcia nieprzyjaciela.

W pierwszym wypadku schemat pracy może być następujący:

Zaraz po analizie zadania dowódca dywizji wyda zarządzenia pułkom na umocnienie lub opanowanie i umocnienie ważnych taktycznie rejonów, likwidację resztek oporu nieprzyjaciela pozostałego na tyłach dywizji lub jeżeli sytuacja wymaga, to i na likwidację skutków napadu jądrowego. Po ocenie położenia dowódca dywizji podejmie decyzję i postawi zadania bojowe. Dla zyskania maksymalnie na czasie zadania bojowe mogą być przekazane drogą wyjazdu oficerów sztabu do podległych oddziałów, przez techniczne środki łączności, a wykonawcom znajdującym się na stanowisku dowodzenia dywizji zostaną z reguły postawione przez dowódcę dywizji. Jednocześnie z zadaniami bojowymi dowódca dywizji daje krótkie wytyczne do współdziałania, zabezpieczenia bojowego. Meldowanie decyzji dowódcy armii będzie miało miejsce najczęściej po postawieniu zadań bojowych.

Podczas kiedy dowódca dywizji będzie stawiał zadania bojowe oddziałom,szef sztabu dywizji zajmie się organizacją dowodzenia i zagadnieniem materiałowo-technicznego i medycznego zabezpieczenia działań. Natomiast zastępca dowódcy dywizji do spraw liniowych skoncentruje swój wysiłek na doprowadzenie wojsk do pełnej gotowości bojowej i jak najkrótszym czasie zgodnie z uprzednio postawionymi przez dowódcę dywizji zarządzeniami.

W drugim wypadku cechą szczególną może być to, że pułki pierwszego rzutu dywizji /a nawet wszystkie pułki, jeżeli zostały wprowadzone do walki/ będą prowadziły działania obronne, zanim dywizja otrzyma zadanie, lub dowódca dywizji podejmie decyzję na przejście do obrony. W podobnej sytuacji dowódca dywizji oceni położenie i powezmie decyzję zgodnie z uprzednio znanym mu zamiarem dowódcy armii , a po zameldowaniu jej dowódcy armii skoryguje jej realizację odpowiednio do jego zarządzeń. W ten sposób walki obronnej nie poprzedzi żaden okres przygotowawczy.

Przy przejściu dywizji do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, warunki organizacji obrony- jeśli chodzi głównie o czas - będą korzystniejsze. Wtedy dowódca dywizji przed powzięciem decyzji może przeprowadzić rekonesans w terenie.

Po powzięciu decyzji dowódca dywizji melduje ją dowódcy armii, a po jej akceptacji stawia wojskom zadania bojowe. W tych warunkach współdziałanie może być zorganizowane po postawieniu zadań bojowych na stanowisku dowodzenia dywizji, a nawet po powzięciu decyzji przez dowódców podwładnych i zatwierdzeniu ich przez dowódcę dywizji.

Jak z powyższego wynika praca dowódcy dywizji nad organizacją obrony może być mniej lub bardziej "skurczona" w czasie. Krótki czas nie może się jednak ujemnie odbijać na dokładności pracy organizacyjnej. Ograniczony czas zmusza dowódcę dywizji głównie do większej decentralizacji dowodzenia w sensie rozstrzygnięcia spraw głównych i pozostawienia większej samodzielności dowódcom podwładnym.

1. Powzięcie decyzji.

Dowódca dywizji pobiera decyzję na podstawie analizy zadania i oceny położenia, a jeżeli czas i warunki pozwalają, to również na podstawie rekonesansu w terenie.

a/ Analiza zadania. Analizując zadanie dowódca dywizji powinien najpierw wyjaśnić sobie i zrozumieć zamiar walki swego przełożonego, sposób w jaki zamierza on go zrealizować oraz środki, jakie do jego osiągnięcia przeznacza, a szczególnie potencjał jądrowy. Następnie porównując swoje zadania z zamiarem przełożonego, dowódca dywizji powinien określić rolę swojej dywizji w tym zamiarze i zrozumieć: czego się od niego żąda i jaka jest zależność między jego zadaniem, a zadaniami wykonywanymi przez sąsiednie związki taktyczne i rodzaje wojsk. W rezultacie analizy zadania dowódca dywizji powinien określić: na jakim kierunku /głównym czy pomocniczym/ broni się dywizjon, na czym polega jego zadanie i co jest najistotniejsze dla jego wykonania.

b/ Ocena położenia. Rozumiejąc dokładnie na czym polega zadanie, dowódca dywizji dokonuje następnie oceny położenia, aby poznać gruntownie sytuację, w której to zadanie będzie wykonywane. W skład oceny położenia wchodzą: ocena nieprzyjaciela, ocena sytuacji skażeń i zakażeń, ocena zadań sąsiadów, ocena sił własnych, terenu, czasu, pory doby i warunków meteorologicznych oraz ocena materiałowego zaopatrzenia.

Nieprzyjaciel. Oceniając nieprzyjaciela dowódca dywizji rozpatruje: kiedy, jakie i na które rejony nieprzyjaciel może

wykonać uderzenia jądrowe; kiedy, jakami siłami i w jaki sposób nieprzyjaciel przejdzie do natarcia /o ile jeszcze nie naciera/; na jakim kierunku najprawdopodobniej wykona uderzenie główne; jakie obiekty w ugrupowaniu nieprzyjaciela winny być, z punktu widzenia wykonywanego zadania, zniszczone bronią jądrową; na jakich kierunkach przygotować rejony porażenia ogniowego. Oceniając nieprzyjaciela należy uwzględniać nie tylko siły znajdujące się bezpośrednio przed frontem dywizji, ale także jego najbliższe odwody.

Trzeba zdawać sobie sprawę, że wiadomości o nieprzyjacielu nigdy nie ma za dużo. Często na podstawie obecności jednego środka trzeba wnioskować o istnieniu drugiego. Z wiadomości brakujących wypływają zadania dla rozpoznania.

W rezultacie oceny nieprzyjaciela dowódca dywizji powinien móc określić: kiedy nieprzyjaciel może przejść do natarcia /przeciwuderzenia/; na jakim kierunku i jakimi siłami może wykonać główne uderzenie; gdzie należy oczekiwać większości uderzeń jądrowych; sposób wykonania natarcia przez nieprzyjaciela i prawdopodobne rubieże rozwinięcia; obezwładnienie lub zniszczenie jakich obiektów może doprowadzić do zerwania natarcia nieprzyjaciela; najbardziej celowe ugrupowanie bojowe dywizji do obrony; ważniejsze rejony, których utrzymanie ma decydujący wpływ na wykonanie zadania przez dywizję; zadania jakie należy postawić organom rozpoznawczym.

Ocena sąsiadów. Położenie i zadania sąsiadów dowódca rozpatruje z punktu widzenia wpływu ich na zadanie własne i korzyści stąd wynikające, a także dla ustalenia swoich obowiązków względem nich. Oceniając sąsiadów dowódca dywizji zwraca uwagę na charakter ich zadań, ilość przydzielanych im środków jądrowych, ilość sił i środków armii działających na ich korzyść, stopień zagrożenia styków lub skrzydeł, najkorzystniejsze warunki współdziałania z sąsiadami przed przednim skrajem i w głębi obrony.

W wyniku oceny sąsiadów dowódca dywizji powinien określić: w jaki sposób i jakimi siłami i środkami /rozpoznanie, ogień, manewr/ zabezpieczyć styki i skrzydła; z kim i w jakim okresie najściślej współdziałać.

Ocena terenu i sytuacji skażeń. Teren może utrudniać lub ułatwić wykonanie zadania. Wszystko co z natury rzeczy lub po przygotowaniu hamuje ruch nieprzyjaciela, jest korzystne dla

obrony /rzeki, kanały, bazy, jeziora, bagna itd/. Wszystko co ułatwia natarcie jest niekorzystne /trudności maskowania, obserwacji, duża ilość pól martwych itd/. Teren należy więc rozpatrywać pod kątem wyzyskania jego dodatnich stron i zniwelowania ujemnych. Oceniając teren dowódca dywizji zwraca uwagę na:

- dogodność terenu z punktu widzenia organizacji obrony przed środkami masowego rażenia, stopień skażenia terenu i wynikającą stąd trudność w rozmieszczeniu wojsk i wykonaniu manewru, możliwe rejony długotrwałego utrzymywania się gazów;
- prawdopodobne kierunki nieprzyjaciela, możliwe rejony rozmieszczenia jego sił i środków, punktów dowodzenia, rejony wyczekiwania czołgów i rubieże ich rozwinięcia;
- rejony od utrzymania których zależy trwałość obrony, rejony /odcinki/ obrony dla pułków, kierunki kontrataków, rejony startowe dla dywizjonu rakiet i stanowiska ogniowe dla artylerii, rejony rozmieszczenia drugiego rzutu /odwodu/ dywizji, odcinki, które winny być osłonięte zaporami, rejony dla organizacji punktów dowodzenia.

Wnioski z oceny terenu powinny wskazywać: na jakich kierunkach npl może najłatwiej rozwinąć natarcie przez masowe użycie czołgów, jakie rejony należy trwale utrzymywać, jak ugrupować siły i środki dywizji, jak zamaskować ugrupowanie bojowe, jak wykorzystać teren w celu zredukowania skutków uderzeń jądrowych npla, jakie drogi utrzymywać w celu zapewnienia sprawnego manewru na kierunki zagrożone.

Czas. Jest to czynnik, który limituje zarówno metodę pracy dowódcy nad wypracowaniem decyzji, jak i zakres przedsięwzięć związanych z organizacją obrony w całości. Aktualna jest zawsze zasada, aby jak najmniej czasu zużywać na wypracowanie decyzji i doprowadzenie jej do wojsk, a najwięcej przeznaczać na organizację obrony. Ponieważ czas na organizację obrony będzie z reguły krótki, przeto celowa jest zawsze równoległość w pracy dowódcy dywizji i jego podwładnych.

Analizując czas dowódca dywizji rozpatruje: jaki jest niezbędny czas na wypracowanie decyzji, kiedy wojska powinny otrzymać zadania bojowe, kiedy można zorganizować współdziałanie, jaka jest możliwość dokonania przegrupowań, w jakim czasie należy mieć zorganizowany system ognia, jakie przedsięwzięcia inżynieryjnego przygotowania terenu dadzą się przeprowadzić w dysponowanym czasie i w związku z tym na czym należy się głównie koncentrować, a co planować w drugiej kolejności.

W rezultacie przeprowadzonej oceny czasu dowódca powinien dostosować swoje zamierzenia do możliwości ich wykonania.

Warunki meteorologiczne. Do czasu wejścia na uzbrojenie broni jądrowej dowódcy mało mieli kłopotu z oceną tego czynnika szczególnie w obronie. Dzisiaj jest to podstawowy czynnik oceny położenia, ponieważ wpływa bezpośrednio na sposób użycia broni jądrowej i z tej racji na decyzję dowódcy w ogóle.
Wpływ warunków atmosferycznych może osłabić działanie promieniowania wtórnego. Wiatry rozpraszają cząsteczki promieniotwórcze. Deszcze spłukują do ziemi, tak że wierzchnia warstwa ziemi zostaje oczyszczona, silny opad śniegu powoduje szybkie wchłonięcie cząsteczek promieniowania i oczyszczenie powietrza. Wszystko to wywiera wpływ na prowadzenie walki w rejonie wykonywanych uderzeń jądrowych.

Ocena wojsk własnych. Oceniając wojska własne dowódca dywizji rozpatruje: w jaki sposób obecne położenie wojsk dywizji wpływa na wykonanie otrzymanego zadania; stopień napromienienia oddziałów i jego wpływ na sposób użycia tych wojsk; ilość i moc posiadanych pocisków jądrowych oraz ilość i moc planowanych uderzeń jądrowych na kierunku dywizji przez dowódcę armii; możliwości bojowe pułków i innych rodzajów wojsk; możliwości materiałowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia działań.

W rezultacie oceny własnych wojsk dowódca dywizji określa: sposób użycia broni jądrowej i innych środków masowego rażenia, ugrupowanie bojowe dywizji, terminy dokonania przegrupowań, zadania bojowe pułków i rodzajów wojsk, kierunki kontrataków oraz możliwości wykonania manewru na kierunki zagrożone, jakie należy poczynić przedsięwzięcia w zakresie materiałowego, technicznego i medycznego zabezpieczenia obrony.

Dowódca dywizji analizuje zadanie i ocenia położenie samodzielnie. W trakcie tej pracy - jeśli czas na to pozwala - może co do niektórych zagadnień wysłuchać propozycji dowódców rodzajów wojsk, szefów służb i swoich zastępców, a także zażądać przedłożenia propozycji decyzji przez szefa sztabu.

Warto wskazać, że nie zawsze, nie w każdej sytuacji, dowódca ocenia wszystkie elementy położenia z taką drobiazgowością jak tu przedstawiono. Wynika to stąd, że dowódca z reguły zna aktualne położenie, wobec czego ocena tego położenia z punktu widzenia otrzymanego zadania, nie wymaga często analizy szczegółowej.

Ponadto, niektóre elementy położenia np. teren mogą być oceniane w trakcie oceny innych. Suma wniosków wyciągniętych z analizy zadania i oceny położenia stanowi podstawę do powzięcia decyzji.

c/ Rekonesans. Jak powiedzieliśmy rekonesans nie jest niezbędnym warunkiem do powzięcia decyzji. Jeśli jednak w niektórych wypadkach nie ma pewności, co do zgodności mapy z rzeczywistością w terenie, to celowe jest jego przeprowadzenie.

Rekonesans może być przeprowadzony osobiście przez dowódcę dywizji, przez dowódcę pułku działającego w tym rejonie lub przez oficerów sztabu i dowódców rodzajów wojsk zwykle przed powzięciem decyzji. W warunkach organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem, co będzie miało rzadko miejsce, może być zorganizowana grupa rekonesansowa w składzie dowódcy dywizji, dowódców rodzajów wojsk i oficerów sztabu.

Na rekonesansie ustala się i rozstrzyga wszystkie te zagadnienia, które nie mogły być rozwiązane na podstawie mapy. Jeśli przewiduje się wyjazd w teren na organizację współdziałania, to rekonesans się z reguły nie przeprowadza.

Decyzja. W rezultacie analizy zadania i oceny położenia dowódca dywizji pobiera decyzję, która obejmuje: zamiar walki, zadania bojowe dla poszczególnych elementów ugrupowania bojowego oraz sił i środków wspierających i organizację dowodzenia.

Podstawą zamiaru jest określenie głównego wysiłku obrony.

W przeszłości główny wysiłek obrony skupiano drogą koncentracji z góry większości sił i środków na kierunkach oczekiwanego głównego uderzenia nieprzyjaciela. Wynikało to z konieczności masowania ognia na kierunku decydującym, co bez masowania sił było nieosiągalne.

Współczesne warunki walki wykluczają celowość podobnego rozwiązania. Ześrodkowane siły i środki stanowiły by opłacalny cel dla broni jądrowej nieprzyjaciela. Oddziały muszą być rozśrodkowane, aby mogły przetrwać uderzenia jądrowe nieprzyjaciela.

Broń jądrowa, która wyklucza celowość wszelkiej koncentracji sił, pozwala jej jednocześnie uniknąć. Powstała bowiem wraz z nią możliwość koncentracji ognia bez

koncentracji sił i środków, co, jak powiedzieliśmy, było dawniej nieosiągalne. Ten właśnie czynnik sprawia, że główny wysiłek określa broń jądrowa. Skupiając wysiłek na utrzymanie określonego rejonu /jest to rejon decydujący o trwałości obrony/, lub na określonym kierunku /z reguły kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela/, planujemy tam użycie większości dysponowanego potencjału jądrowego..

Trzeba zdawać sobie sprawę z faktu, że nacierający nieprzyjaciel ma możność wykonywania uderzeń jądrowych na dowolny obiekt i przerzucanie głównego wysiłku. Wobec tego i wysiłek obrony nie będzie trwale związany z określonym kierunkiem /rejonem/, a przenoszony w zależności od rozwoju sytuacji, od tego co w danym czasie będzie najistotniejsze i co będzie warunkować możność wykonania zadania.

Precyzując zamiar walki dowódca dywizji określa: główny wysiłek obrony, sposób użycia broni jądrowej, rejony porażenia ogniowego, ugrupowanie bojowe oraz manewr siłami i środkami na kierunki zagrożone.

Ustalając zadania bojowe dowódca dywizji określa: rejony /odcinki/ obrony pułków pierwszego rzutu; zasadnicze i zapasowe rejony ześrodkowania kierunki kontrataków i rejony obrony pułków drugiego rzutu; zadania oraz stanowiska startowe i ogniowe dla rakiet i artylerii, zadania i rejony rozmieszczenia odwodów specjalnych i urządzeń tyłowych oraz zadanie dla środków wspierających.

Co się tyczy organizacji dowodzenia, to w treści decyzji dowódca dywizji określa: miejsce stanowisk dowodzenia i kwatermistrzowskich stanowisk dowodzenia pułków i dywizji; czas i miejsce organizacji wysuniętego stanowiska dowodzenia dywizji na przewidywanych kierunkach kontrataków; sposób organizacji dowodzenia na wypadek zniszczenia głównego stanowiska dowodzenia.

2. Postawienie zadań bojowych.

Dowódca dywizji stawia zadania bojowe wykonawcom bezpośrednio ustnie lub przez oficerów sztabu względnie przy pomocy środków łączności. Dla zyskania na czasie wchodzą z reguły w grę wszystkie te sposoby jednocześnie.

Stawiając zadanie dowódca dywizji informuje wykonawcę o nieprzyjacielu i przewidywanym lub faktycznym charakterze jego działań, o zadaniu dywizji, swoim zamiarze i zadaniach sąsiadów i wskazuje:

- pułkom pierwszego rzutu: środki wzmocnienia, rejony

obrony, zadania, kierunki głównego wysiłku, linię rozgraniczenia z sąsiadami, odpowiedzialność za zabezpieczenie luk, skrzydeł i styków;

- pułkom drugiego rzutu: środki wzmocnienia, główne i zapasowe rejony ześrodkowania, zadania, kierunki kontrataków, marszruty, sposób wsparcia kontrataku oraz przewidywane rejony na wypadek konieczności przejścia do obrony;

dywizjonowi rakiet taktycznych: obiekty i rejony planowanych uderzeń jądrowych, główne i zapasowe rejony pozycyjne, stanowiska startowe, czas gotowości baterii dyżurnej;

- artylerii: zadania, stanowiska ogniowe, gotowość ognia;

- artylerii przeciwlotniczej: obiekty osłony, rejony stanowisk ogniowych, gotowość ognia;

- odwodom: skład, zadania, rejony ześrodkowania i rubieże rozwinięcia.

Jeśli oddziały posiadają wspólne blankiety rozkazów z oznaczeniami cyfrowymi, to mogą być one wykorzystywane do przekazania treści rozkazu lub zarządzenia zarówno przez ruchowe, jak i techniczne środki łączności.

3. Organizacja współdziałania.

Główne założenia współdziałania określone są w decyzji dowódcy armii i postawionym przez niego zadaniu bojowym. Zawarte tam wskazania stanowią wystarczającą podstawę do organizacji współdziałania między poszczególnymi rodzajami wojsk i sąsiadami - bez dodatkowych wytycznych. Stąd brak wytycznych współdziałania ze strony dowódcy armii nie zwalnia dowódcy dywizji z obowiązku zorganizowania współdziałania. Podstawą do organizacji współdziałania wewnątrz własnych oddziałów jest decyzja dowódcy dywizji.

Przy przejściu do obrony w toku operacji zaczepnej, kiedy czas na organizację obrony jest ograniczony, współdziałanie organizuje się w trakcie stawiania zadań bojowych. Dowódca stawiając zadanie bojowe wskazuje jednocześnie z kim i jak współdziałać przy jego wykonywaniu.

Przy przejściu do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, kiedy czas nie będzie na ogół ograniczony, dowódca dywizji może organizować współdziałanie po podjęciu decyzji przez dowódców pułków. Organizacja współdziałania może być wówczas przeprowadzona przy udziale wszystkich dowódców pułków, dowódców rodzajów wojsk i szefów służb oraz zainteresowanych oficerów sztabu.

Współdziałanie w obronie organizuje się według zadań i kierunków prawdopodobnego natarcia nieprzyjaciela.

Organizacja współdziałania według zadań oznacza, że dowódca dywizji formułuje stojące przed dywizją zadania i uzgadnia działanie poszczególnych elementów ugrupowania bojowego i wojsk wspierających, co do sposobu ich wykonania. Zadaniami tymi mogą być:

- zerwanie przygotowań nieprzyjaciela do natarcia lub osłabienie jego uderzenia i odparcie natarcia piechoty i czołgów przed frontem obrony dywizji;

- zniszczenie nieprzyjaciela, któremu udało się włamać w głąb obrony dywizji lub opóźnienie jego natarcia i niedopuszczenie do przerwania się jego wojsk poza określoną rubież.

Organizacja współdziałania według kierunków oznacza, że uzgadnia się działania wszystkich elementów ugrupowania bojowego i wojsk wspierających na każdym prawdopodobnym kierunku natarcia nieprzyjaciela.

Zerwanie przygotowań nieprzyjaciela do natarcia planuje się na szczeblu armii, przez wykonanie zmasowanych uderzeń bronią jądrową innymi środkami masowego rażenia i lotnictwem. Jednakże do wykonania tego zadania, mogą być użyte także broń jądrowa, artyleria i moździerze oraz część czołgów dywizji działającej w pierwszym rzucie ugrupowania operacyjnego armii.

Jeśli więc dywizja, zgodnie z planem armii, będzie brać udział w wykonywaniu tego zadania, to dowódca dywizji organizując współdziałanie winien podać na jakie obiekty będą przygotowane uderzenia jądrowe i chemiczne armii i dywizji; jakie przewiduje się zapasowe obiekty uderzeń jądrowych; jakie cele będą obezwładniane przez artylerię, moździerze i czołgi oraz jaka będzie kolejność wykonania ognia.

Udział sił i środków dywizji w zerwaniu natarcia nieprzyjaciela może być całkowicie zaplanowany przez armię i wtedy rola dowódcy dywizji polegać będzie - jak to pokazano wyżej - na doprowadzeniu zadań do podwładnych i zorganizowaniu sprawnego ich wykonania. Niekiedy jednak armia może zaplanować to działanie dla własnych sił i środków, nakazując dywizji wzięcie udziału w tym przedsięwzięciu stosownie do własnych potrzeb i możliwości. Wtedy na barki dywizji spadnie obowiązek zaplanowania i wykonania tego zadania.

Nie zawsze armia będzie miała możliwości zerwania natarcia nieprzyjaciela lub nie zawsze dywizja będzie brać udział w tym przedsięwzięciu. Wtedy zarówno przed armią, jak i przed dywizją stanie zadanie koncentracji wysiłków w celu osłabienia uderzenia nieprzyjaciela i odparcia jego natarcia. Organizując współdziałanie dla wykonania tego zadania, dowódca dywizji winien uzgodnić: jakie siły i środki dywizji i pułków wezmą udział w wykonaniu tego zadania, jakie cele i obiekty do niszczenia przewidziane są dla poszczególnych środków ogniowych; w jakiej kolejności wykonywać ognie zmasowane, grupowe i pojedyncze uderzenia jądrowe; od jakiej rubieży rozpocząć zwalczanie czołgów nieprzyjaciela; sposób osłony ogniem zapór inżynieryjnych, luk, skrzyżeń i styków; działania oddziałów w czasie ogniowego przygotowania ataku przez nieprzyjaciela; jaki przewiduje się manewr sił i środków dla wzmocnienia kierunków zagrożonych; jak przeciwdziałać atakom lotnictwa nieprzyjaciela na ugrupowanie bojowe dywizji; jakimi siłami i w jakim zakresie przeprowadzać likwidację skutków uderzeń jądrowych i chemicznych nieprzyjaciela; sygnały wywołania i przerwania ognia oraz powiadamiania wojsk o wykonywaniu uderzeń jądrowych. Należy również ustalić, kto przejmuje dowodzenie na wypadek zniszczenia stanowiska dowodzenia dywizji.

W warunkach stosowania broni jądrowej, wtargnięcie nieprzyjaciela w głąb obrony jest zawsze możliwe - szczególnie wówczas, kiedy nie wykonywało się uderzeń w celu zerwania jego natarcia. Dlatego organizując współdziałanie, dużo uwagi trzeba udzielić uzgodnieniu działań wojsk dywizji dla zniszczenia nieprzyjaciela, któremu udało się włamać w głąb obrony. W wykonaniu tego zadania główną rolę spełniają broń jądrowa oraz zdecydowane kontrataki drugich rzutów lub odwodów.

Organizując współdziałanie dla wykonania tego zadania dowódca dywizji uzgadnia: sposób wykonywania uderzeń jądrowych na podchodzące odwody nieprzyjaciela i stanowiska ogniowe artylerii; sposób i rejony, na które należy przygotować ogień zmasowany dla zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony; rubieże minowania oddziału zaporowego i rubieże rozwinięcia odwodu przeciwpancernego; rejony, które należy utrzymywać nawet w warunkach całkowitego ich okrążenia; sposób kanalizowania ruchu nieprzyjaciela w zawczasu przygotowane rejony porażenia ogniowego; pasy bezpieczeństwa; sposób wyjścia drugiego rzutu

/odwodu/ z rejonu ześrodkowania na drogi manewru do kontrataku i sposób rozwinięcia się do wykonania uderzenia; sposób współdziałania kontratakującego drugiego rzutu dywizji z pułkami pierwszego rzutu; sygnały.

W niektórych wypadkach, zgodnie z zamiarem dowódcy armii, zadanie dywizji może polegać na opóźnieniu ruchu nacierającego nieprzyjaciela, zadawaniu mu strat i niedopuszczeniu do przerwania określonej przez dowódcę armii rubieży w głębi obrony. Organizując współdziałanie na wykonanie tego zadania dowódca dywizji powinien uzgodnić: sposób zajmowania przez pułki kolejnych rubieży opóźniania na prawdopodobnych kierunkach natarcia nieprzyjadiela; obiekty przewidziane do niszczenia i odpowiedzialnych za wykonanie niszczeń; rubieże i obiekty, które należy zaminować; organizację systemu ognia i kolejność zmiany stanowisk startowych przez dywizjon rakiet i stanowisk ogniowych artylerii; rubieże rozwinięcia odwodów specjalnych; kierunki planowanych kontrataków; sposób organizacji obrony na ostatniej rubieży opóźniania; sygnały i organizację dowodzenia.

Należy zaznaczyć, że przedstawiony tu schemat organizacji obrony nie jest niezmienny. Istotną jest metoda. Jeżeli dywizja znajdzie się w drugim rzucie ugrupowania operacyjnego armii i zadanie jej będzie polegać na wykonaniu przeciwuderzeń lub przejściu do obrony na kierunkach zagrożonych, to współdziałanie będzie zorganizowane stosownie do stojących przed dywizją zadań i według kierunków, na które planuje się jej użycie. Jeśli nie przewiduje się uderzeń w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela, to nie znajdzie to wyrazu w organizacji współdziałania. Podobnie nie będzie się organizować współdziałania w celu opóźnienia natarcia nieprzyjaciela, jeśli zadanie dywizji polegać będzie na utrzymaniu nakazanego przez dowódcę armii rejonu obrony. Tak więc treść współdziałania, zmienia się w zależności od charakteru wykonywanego zadania.

W toku walki obronnej, na skutek oddziaływania ogniowego nieprzyjaciela, z reguły wystąpi zjawisko zerwania współdziałania w niektórych ogniwach ugrupowania obronnego. Rzeczą dowódcy jest /po stwierdzeniu podobnego wypadku/ natychmiast, drogą specjalnych zarządzeń, zorganizować je na nowo.

W końcu należy wskazać, że w zależności od dysponowanego przez dowódcę dywizji czasu, współdziałanie organizuje się w terenie lub tylko z mapy. Niekiedy dywizja podejmie walkę obronną

bez zorganizowanego uprzednio współdziałania i trzeba będzie je organizować w toku walki obronnej stosownie do istniejącej już sytuacji i prawdopodobnego rozwoju działań.

4. Organizacja zabezpieczenia bojowego działań.

1. Rozpoznanie.

Zdecydowanie duży wpływ na wykonanie każdego zadania bojowego mają wiadomości o nieprzyjacielu. Im pełniejsze są wiadomości o nieprzyjacielu, tym łatwiej o właściwą decyzję i tym skuteczniej można go niszczyć.

Główny wysiłek działalności rozpoznawczej skupia się na wykrycie tych środków nieprzyjaciela, które stanowią o jego sile, a więc na wykrycie przede wszystkim środków przenoszenia broni jądrowej i innych środków masowego rażenia oraz pododdziałów i oddziałów pancernych, jako środków najlepiej przystosowanych do szybkiego wyzyskania skutków uderzeń jądrowych. Wykrycie i zniszczenie tych środków pozwala dywizji uniknąć poważnych strat od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, co będzie miało decydujący wpływ na wykonanie zadania.

Oprócz środków masowego rażenia, bardzo ważne znaczenie ma ustalenie rozmieszczenia stanowisk dowodzenia, rejonów ześrodkowania odwodów, kierunków podejścia świeżych sił, wykrycie stanowisk ogniowych artylerii oraz rejonów działania grup dywersyjnych nieprzyjaciela.

Dla uzyskania tych danych dywizja posiadanymi siłami i środkami rozpoznania organizuje obserwację, podsłuchy, wypady, zasadzki, patrole rozpoznawcze, rozpoznanie walką oraz rozpoznanie specjalne rodzajów wojsk i służb. Ponadto dywizja wykorzystuje dane z rozpoznania armii, lotnictwa i sąsiadów oraz wiadomości od ludności miejscowej.

Stawiając zadania na rozpoznanie nieprzyjaciela dowódca dywizji uwzględnia zadania dywizji, sytuację bojową, dotychczasowe dane o nplu oraz czas jakim pododdziały rozpoznawcze dysponują na wykonanie tych zadań. Wychodząc z tych przesłanek dowódca dywizji określa jakie dane o nplu i w jakim czasie należy zdobyć i jakie środki do tego celu wykorzystać. Będą to zazwyczaj główne zadania, na których dowódcy specjalnie zależy.

Zgodnie z żądaniami dowódcy szef sztabu daje wytyczne do rozpoznania, które obejmują: podział stref /kierunków/, działań dla różnych środków rozpoznania, kierunki i obiekty, które

należy najintensywniej rozpoznawać, kolejność i czas przygotowania pododdziałów rozpoznawczych, organizację łączności, odwód sił i środków rozpoznania oraz termin przedstawienia planu rozpoznania. Na tej podstawie szef rozpoznania przystępuje do zaplanowania wykonania postawionych zadań.

2. Ubezpieczenie.

Siły i środki wydzielane do ubezpieczenia bojowego i bezpośredniego zależą od sytuacji bojowej, charakteru terenu, pory dnia i roku oraz warunków atmosferycznych. Organizując ubezpieczenie dowódca dywizji określa: gdzie i przed kim się ubezpieczać, jaką ilość sił i środków utrzymywać w stałej gotowości do odparcia ataków nieprzyjaciela, jak zabezpieczyć się przed infiltracją nieprzyjaciela w lukach pomiędzy oddziałami i pododdziałami, jakie poczynić przygotowania do działań w nocy i w ograniczonej widoczności, jak ubezpieczyć się na odcinkach utrudnionej obserwacji. Za organizację ubezpieczenia i zachowanie stałej gotowości bojowej odpowiedzialni są wszyscy dowódcy oddziałów i pododdziałów.

3. Obrona wojsk przed bronią masowego rażenia.

Obronę przed bronią masowego rażenia organizuje się w celu maksymalnego osłabienia stopnia porażenia własnych wojsk i obiektów tyłowych bronią jądrową, chemiczną i biologiczną oraz zachowania zdolności bojowej.

Obrona ta obejmuje: wykrywanie przygotowań do użycia przez nieprzyjaciela broni masowego rażenia; powiadamianie wojsk o niebezpieczeństwie napadu; prowadzenie rozpoznania skażeń i zakażeń; rozśrodkowanie i maskowanie wojsk, inżynieryjną rozbudowę terenu, okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk; przeprowadzenie przedsięwzięć sanitarno-higienicznych; indywidualną i zbiorową ochronę wojsk przed skażeniami i zakażeniami; likwidację skutków napadu bronią masowego rażenia.

Wykrywanie przygotowań nieprzyjaciela do użycia broni jądrowej, prowadzi się wszystkimi dostępnymi środkami rozpoznania dywizji. Wykryte środki masowego rażenia nieprzyjaciela winny być niszczone natychmiast po ich wykryciu. W tym celu w pododdziałach rakiet i artylerii wydziela się baterie dyżurne gotowe do otwarcia ognia w dowolnym czasie.

O niebezpieczeństwie napadu jądrowego nieprzyjaciela powiadamia się wojska na podstawie sygnału otrzymanego z armii

lub zarządzenia dowódcy dywizji. Sygnały powiadamiania ustala sztab armii i są one obowiązujące dla wszystkich pododdziałów i oddziałów dywizji. Dla przekazania sygnałów wykorzystuje się wszystkie istniejące sieci łączności; do tego celu mogą być także wykorzystane sygnały świetlne i dźwiękowe.

Powiadamia się również wojska o użyciu własnej broni jądrowej. W zależności od sytuacji mogą być powiadamiane wszystkie oddziały dywizji lub tylko te, które znajdują się w strefie zagrożonej. Pierwsza konieczność wchodzi w rachubę z reguły w nocy.

Rozpoznanie skażeń prowadzi się przy pomocy pododdziałów chemicznych pułków i dywizji. Ze składu tych pododdziałów /w pułkach plutony, a w dywizji kompania rozpoznania skażeń/, organizuje się posterunki obserwacji skażeń i patrole rozpoznania skażeń. Zadanie ich polega na: wykryciu przygotowań nieprzyjaciela do użycia środków trujących, śledzeniu przesuwania się obłoku skażonego powietrza, określeniu rejonów opadu pyłu promieniotwórczego, określeniu stopnia skażenia tych rejonów, prowadzeniu rozpoznania skażeń w rejonach punktów dowodzenia, rozpoznaniu dróg manewru dla odwodów dywizji, ustaleniu dróg obejścia rejonów skażonych, kontroli spadku natężenia promieniowania itd.

Posterunki obserwacji skażeń powinny być rozmieszczane w rejonach zapewniających dobrą obserwację i łączność z głównym posterunkiem organizowanym przy SD dywizji. Patrole rozpoznania skażeń działają z reguły na transporterach opancerzonych lub samochodach. W rejonach o wysokim natężeniu promieniowania lub rejonach trudno dostępnych celowym jest organizowanie patroli rozpoznania skażeń na śmigłowcach /w dywizji klucz śmigłowców łącznikowych - 3 śmigłowce/.

Bardzo istotnym elementem obrony przed bronią masowego rażenia jest inżynieryjne przygotowanie terenu. Stanowi ono obok rozśrodkowania najaktualniejszą ochronę wojsk dywizji przed skutkami napadu jądrowego nieprzyjaciela przez co zapewnia zachowanie gotowości bojowej wojsk.

W batalionowych rejonach obrony i kompanijnych punktach oporu urządza się stanowiska ogniowe, odcinki transzej, rowy łączące, okopy, ukrycia, schrony dla ludzi i sprzętu. Zapewniają one pododdziałom dogodne warunki prowadzenia ognia, ukrycie siły żywej i środków ogniowych oraz szybki i skryty manewr na kierunki zagrożone.

Oprócz wyżej wymienionych prac w rejonie obrony dywizji

rozbudowuje się: stanowiska startowe i ogniowe rakiet i artylerii, rejony ześrodkowania /główne i zapasowe/ drugich rzutów i odwodów specjalnych oraz rejony rozmieszczenia tyłów pułków i dywizji.

Ponieważ czas na przygotowanie obrony będzie z reguły krótki i nie wszystkie prace stosownie do potrzeb będą mogły być zawsze wykonane, przeto rozśrodkowanie wojsk stanowi drugi istotny czynnik zapewniający bezpieczeństwo wojskom w warunkach użycia broni jądrowej.

Stopień rozśrodkowania powinien być taki, aby wojska ponosiły jak najmniejsze straty, a z drugiej strony, zachowały zdolność do odparcia natarcia nieprzyjaciela.

Niezależnie od inżynieryjnego przygotowania terenu i rozśrodkowania przeprowadza się okresową zmianę rejonów rozmieszczenia wojsk. Dotyczy to wyłącznie pododdziałów i oddziałów nie pozostających w styczności z nieprzyjacielem. Manewr przeciwatomowy może być przeprowadzony jednocześnie większością sił dywizji /w nocy/ lub sukcesywnie. Celowość stosowania manewru przeciwatomowego jest tym większa im mniejszy jest stopień inżynieryjnego przygotowania terenu. Z drugiej strony zbyt częsty manewr jest niecelowy z uwagi na obniżający się przez ciągłe marsze stopień gotowości wojsk do wykonania zadań i duże zużycie paliwa.

Jeśli chodzi o zbiorową ochronę wojsk przed skażeniami, to trzeba mieć na uwadze, że część środków do likwidacji skażeń może być w wyniku dotychczasowych działań zużyta i wymagać wymiany lub uzupełnień. Do czasu przejścia nieprzyjaciela do natarcia należy zorganizować wymianę i uzupełnienie tych środków, jak również zapewnić sobie niezbędny ich zapas na okres walki obronnej. Ponadto należy: kontrolować stan techniczny masek przeciwgazowych, zbadać stan napromienienia składu osobowego pododdziałów, zorganizować punkty zabiegów specjalnych oraz w miarę posiadanego czasu wykonać maksymalną ilość ukryć wyposażonych w urządzenia filtro-wentylacyjne.

Organizacja likwidacji skutków uderzeń jądrowych nieprzyjaciela obejmuje przedsięwzięcia o charakterze taktycznym i specjalne. Do przedsięwzięć o charakterze taktycznym zalicza się: prace mające na celu odtworzenie naruszonego dowodzenia, systemu ognia i zapór, ugrupowania bojowego, przywrócenie do stanu używalności dróg manewru i ewakuacji oraz uzupełnienie amunicji i środków materiałowych. Przedsięwzięcia specjalne

dotyczą: prowadzenia prac ratunkowych i leczniczo-ewakuacyjnych, dezaktywacji i zabiegów specjalnych, kontroli dozymetrycznej oraz gaszenia pożarów.

Główny ciężar w zakresie likwidacji skutków uderzeń jądrowych spoczywa na pułkach i dywizji. Przedsięwzięcia o charakterze taktycznym będą wykonywane siłami i środkami pułków i dywizji. Natomiast w zakresie wykonania prac specjalnych, dywizja pułkom, a armia dywizji, udzielą daleko idącej pomocy różnego rodzaju. W zależności od potrzeb i sytuacji do przeprowadzenia dezaktywacji i zabiegów specjalnych kieruje się pododdziały chemiczne z odwodu chemicznego dywizji /armii/. Do prac awaryjno-ratunkowych odwód inżynieryjny dywizji /armii/. Pomoc medyczną i ewakuację zapewnia się przez organizowanie punktów pomocy medycznej siłami medycznych batalionów wzmocnienia armii, przydzielenie dywizji pododdziałów samochodów sanitarnych. Z własnych i przydzielonych sił i środków organizuje się w pułkach i dywizji grupy awaryjno-ratunkowe dzieląc je na tyle oddziałów, ile jest ognisk wybuchów jądrowych.

Organizując obronę przed bronią masowego rażenia dowódca dywizji określa: zadania w zakresie wykrycia środków przenoszenia broni jądrowej i chemicznej nieprzyjaciela, zadania w zakresie prowadzenia rozpoznania skażeń i zakażeń, sposób zabezpieczenia wojsk przed skutkami napadu; ilość sił i środków jaką należy wydzielić do likwidacji skutków napadu oraz sygnały i sposoby powiadamiania o niebezpieczeństwie użycia przez nieprzyjaciela środków masowego rażenia.

4. <u>Maskowanie.</u>

Maskowanie ma na celu ukrycie broniących się wojsk przed wszystkimi środkami rozpoznania nieprzyjaciela oraz wprowadzenie go w błąd, co do faktycznego ugrupowania i systemu ognia obrony. Osiąga się to przez: wykorzystanie naturalnych właściwości maskowniczych terenu; dokonywanie przegrupowań i zajmowanie zasadniczych rejonów obrony w nocy i w warunkach ograniczonej widoczności; stosowanie etatowych i nieetatowych środków maskujących, rozmieszczenie wojsk; rozbudowę pozornych rejonów obrony, stanowisk ogniowych i rejonów ześrodkowania wojsk; kodowanie rozmów i stosowanie ograniczeń w wykorzystaniu niektórych sieci łączności; pozorowanie przegrupowań zgodnie ze wskazówkami dowódcy armii; wykonywanie działań demonstracyjnych i zachowanie

tajemnicy rozkazów i zarządzeń.

Nie negując celowości wykonywania wszelkich prac maskowniczych, trzeba zdawać sobie jednak sprawę z faktu, że nie da się wszystkiego ukryć przed współczesnymi środkami rozpoznania. Stąd w maskowaniu coraz większego znaczenia nabierają przedsięwzięcia mające na celu mylenie nieprzyjaciela, co do faktycznego stanu rzeczy. Chodzi o to, aby nieprzyjaciel zebrawszy sumę danych nie miał pewności, co jest faktyczne, a co pozorne i tracił czas na dodatkowe rozpoznanie lub zużywał środki na cele istniejące tylko w wyobraźni jego organów rozpoznawczych.

Mylenie nieprzyjadiela jest sprawą niezwykle trudną; musi bowiem stwarzać pozory wszelkiego prawdopodobieństwa. Aby to osiągnąć wszelkie przedsięwzięcia mylące muszą sumować się w określoną koncepcję taktyczną. Dla przykładu: jeśli zamierza się zapozorować przesunięcie wojsk na jakiś kierunek, to tam trzeba przygotować pozorne rejony rozmieszczenia, zwiększyć reżim ognia, wzmóc częstotliwość rozmów radiowych i zapozorować dowóz zaopatrzenia.

Bardzo istotnym sposobem wprowadzania nieprzyjaciela w błąd, będzie systematyczna zmiana stanowisk ogniowych artylerii, rejonów pozycyjnych rakiet, rejonów rozmieszczenia drugiego rzutu i odwodów oraz stanowisk dowodzenia szczególnie przed rozpoczęciem natarcia przez nieprzyjaciela.

5. Przeciwdziałanie radiowe.

Przeciwdziałanie radiowe obejmuje szereg przedsięwzięć, skierowanych na zdezorganizowanie systemu dowodzenia nieprzyjaciela. Do przedsięwzięć tych należą: stosowanie zakłóceń radiowych i radiolokacyjnych, maskowanie przeciwradiolokacyjne własnych wojsk i obiektów tyłowych oraz niszczenie wykrytych punktów dowodzenia i stacji radiolokacyjnych nieprzyjaciela.

Zakłócenia radiowe i radioelektroniczne wykonują wyłącznie siły i środki armii. Batalion zakłóceń radiowych armii wykonuje zakłócenia w radiowych sieciach dowodzenia nieprzyjaciela. Batalion przeciwdziałania radioelektronicznego, który może być przydzielony do armii, zakłóca celowniki radiolokacyjne na samolotach, nawigację lotniczą i łączność w relacji: samolot - ziemia albo samolot - samolot.

Maskowanie przeciwradiolokacyjne jest częścią składową maskowania w ogóle. Prowadzą je wojska inżynieryjne przy użyciu

rożków odbiających i drogą wykonywania obiektów pozornych.

Niszczenie wykrytych punktów dowodzenia i stacji radiolokacyjnych nieprzyjaciela przeprowadza się przy pomocy wojsk rakietowych, lotnictwa i artylerii. Siły i środki dywizji niszczą węzły łączności, punkty dowodzenia, punkty kierowania ogniem środków wsparcia grup bojowych i dywizji nieprzyjaciela oraz stacje radiolokacyjne, aparaturę telewizyjną i inne środki dowodzenia znajdujące się w zasięgu ich ognia. Dowódca dywizji organizując rozpoznanie stawia organom rozpoznawczym dywizji zadania odnośnie wykrycia tych środków.

6. Organizacja dowodzenia.

Dowodzenie podległymi oddziałami w obronie dywizji opiera się na stanowisku dowodzenia i kwatermistrzowskim stanowisku dowodzenia. Oprócz tych zasadniczych punktów dowodzenia organizuje się także, i to prawie z reguły, wysunięte stanowisko dowodzenia.

Stanowisko dowodzenia dywizji rozmieszcza się zdala od kierunku głównego uderzenia nieprzyjaciela na wysokości rejonów rozmieszczenia drugiego rzutu dywizji. Na SD znajduje się dowódca i sztab dywizji. Rejon SD powinien zapewnić dobre ukrycie znajdujących się tam licznych środków łączności i skuteczną obronę przed dywersją nieprzyjaciela.

Kwatermistrzowskie stanowisko dowodzenia rozmieszcza się w rejonie tyłów dywizji. Na KSD znajduje się kwatermistrz ze swoim sztabem oraz organizacyjno-ewidencyjny wydział sztabu dywizji. Znaczna odległość KSD dywizji od KSD pułków wymaga najczęściej obecności oficera kwatermistrzostwa na SD dywizji i zabezpieczenia łączności w tych ogniwach środkami ruchomymi.

Wysunięte stanowisko dowodzenia organizuje się w przypadkach konieczności zbliżenia organów dowodzenia do wojsk wykonujących ważne zadania /kontrataki/ lub działających na kierunkach szczególnie zagrożonych. Na WSD znajduje się najczęściej zastępca dowódcy dywizji d/s liniowych z grupą oficerów sztabu. WSD spełnia również funkcję zasadniczego stanowiska dowodzenia na wypadek zniszczenia SD.

Głównymi środkami łączności są łączność radiowa i środki ruchome. Z środków ruchomych najprzydatniejsze są śmigłowce i opancerzone wozy bojowe.

Na wypadek zniszczenia stanowiska dowodzenia, dowodzenie dywizją przejmuje jeden z dowódców pułków. Ponieważ przejęcie

dowodzenie jest sprawą trudną, wobec tego organizując dowodzenie dowódca dywizji powinien: ustalić kolejność kto przejmuje dowodzenie, dostarczyć dowódcom pułków wszystkie dokumenty niezbędne do kierowania dywizją oraz zapoznać ich ze swoimi zamiarami i przewidywaniami.

III. PROWADZENIE OBRONY

1. Udział dywizji w zerwaniu przygotowań nieprzyjaciela do natarcia, osłabieniu i odparciu jego uderzeń.

Jak powiedzieliśmy w rozdziale o organizacji systemu ognia dywizja może wziąć udział w przedsięwzięciu organizowanym przez armię w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela. Armia swoimi środkami niszczyć będzie nieprzyjaciela w rejonach jego ześrodkowania i na dalekich podejściach do przedniego skraju obrony, natomiast środki ogniowe dywizji włączą się do walki na bliskich podejściach i na rubieży rozwinięcia do ataku. W niszczeniu nieprzyjaciela na dalekich podejściach mogą wziąć udział tylko rakiety zwykłe i chemiczne dywizji.

Jeśli warunki pozwolą, to dla osiągnięcia możliwie największego efektu mogą być wykonane naziemne uderzenia jądrowe i chemiczne. Dla zdania sobie sprawy z możliwości tych środków warto wskazać, że jedno naziemne uderzenie jądrowe o wagomiarze 30 KT przy szybkości wiatru w górnych warstwach atmosfery 50 km/godz. może spowodować skażenie około 280 km^2 terenu, o natężeniu promieniowania około 100 rtg/godz. Spadek stopnia napromieniowania następuje bardzo powoli. Duży obszar skażonego terenu i powolny spadek napromieniowania mogą poważnie utrudnić nieprzyjacielowi rozwinięcie wojsk do ataku, a nawet zmusić go do zaniechania natarcia.

Po otrzymaniu zadania do wzięcia udziału w zerwaniu natarcia nieprzyjaciela dowódca dywizji, odpowiednio do zaistniałej sytuacji, udokładnia cele i obiekty, na które zostaną wykonane uderzenia jądrowe i chemiczne oraz stawia zadania artylerii, moździerzom i czołgom do wykonania ognia z zapasowych stanowisk ogniowych.

Jednocześnie dowódca dywizji może nakazać wykonanie manewru przeciwatomowego tym elementom ugrupowania, które są rozmieszczone w rejonach prawdopodobnych uderzeń jądrowych i chemicznych nieprzyjaciela. Należy bowiem oczekiwać, że z

chwilą wykonania ogni zmasowanych w celu zerwania natarcia, nieprzyjaciel odpowie uderzeniami jądrowymi na ugrupowanie obronne dywizji, a raczej rozpocznie ogniowe przygotowanie natarcia.

Jeśli okaże się celowe, to w niektórych wypadkach, zgodnie z decyzją dowódcy armii po wykonaniu ogni zmasowanych może być wykonane uderzenie częścią sił dywizji przed przedni skraj obrony, w celu uniemożliwienia nieprzyjacielowi rozwinięcia wojsk do natarcia. Dla wykonania tego zadania może być użyty pułk zmechanizowany lub pułk czołgów z drugiego rzutu dywizji. Rubież rozwinięcia pułku wyznacza się na wysokości czołowych punktów oporu, a manewr wykonuje w ugrupowaniu rozśrodkowanym w kolumnach batalionowych. Uwzględniając, że uderzenie przed przedni skraj będzie wykonywane w warunkach przewagi nieprzyjaciela w siłach i środkach walki, należy dążyć aby wyzyskać czynnik zaskoczenia.

Jeśli idzie o głębokość na jaką może być wykonane uderzenie przed przedni skraj obrony, to z jednej strony zależy to od stopnia obezwładnienia nieprzyjaciela bronią jądrową i zasięgu ognia wspierającej natarcie pułku artylerii, a także położenia wygodnej do obrony rubieży /obiektów/ po opanowaniu której pułk mógłby skutecznie się bronić. Z reguły bowiem pułk wykonujący uderzenie przed przedni skraj obrony pozostaje w pierwszym rzucie dywizji.

Nie wykluczone są wypadki, a może nawet częstsze, kiedy uderzenie przed przedni skraj obrony wykonywane będzie większymi siłami na kilku kierunkach. Organizatorem tego uderzenia będzie armia, a udział w nim może wziąć dywizja drugiego rzutu armii oraz część sił dywizji pierwszego rzutu. Siły te po zerwaniu natarcia npla mogą stworzyć nowy front obrony lub w bardziej sprzyjających warunkach podjąć działania zaczepne. W niektórych bowiem wypadkach po wykonaniu uderzenia w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela, mogą powstać warunki do przejścia broniących się wojsk do natarcia.

Nie należy oczekiwać, że działanie w celu zerwania natarcia nieprzyjaciela będzie regułą. Często zamiast zapobiegać, wojska będą zmuszone odpierać natarcie nieprzyjaciela.

Natarcie nieprzyjaciela będzie z reguły poprzedzone ogniowym przygotowaniem. W czasie tegoż przygotowania broń jądrowa, artyleria i moździerze dywizji niszczą i obezwładniają środki ogniowe i oddziały pierwszego rzutu nieprzyjaciela przygotowują-ce się do natarcia, lub podchodzące na kierunki, na których wykonane zostały uderzenia jądrowe.

W trakcie ogniowego przygotowania nieprzyjaciela dowódca dywizji ustala położenie oddziałów, na które zostały wykonane uderzenia jądrowe i organizuje likwidację skutków. Dla wzmocnienia kierunków, na których zostały dokonane "wyrwy" w ugrupowaniu bojowym, skierowuje się ogień artylerii i moździerzy i rozwija odwody specjalne, a nawet część drugiego rzutu dywizji.

W wypadku kiedy na któryś z oddziałów zostało wykonane naziemne uderzenie jądrowe a oddział ten nie dysponował dostatecznym czasem na wykonanie ukryć, należy go wyprowadzić z tego rejonu. Oddziały te, powinny zajmować obronę na skrzydłach tegoż rejonu, by zmuszać nieprzyjaciela do pokonywania go i ponoszenia strat.

Przy masowym użyciu przez nieprzyjaciela broni jądrowej nie wykluczony jest wypadek, że pułki pierwszego rzutu dywizji poniosą poważne straty i nie będą mogły stawić skutecznego oporu nieprzyjacielowi. Wtedy celowe wydaje się rozwiązanie przeniesienia wysiłku w głąb obrony. Pułki /pułk/ drugiego rzutu przejdą do obrony ważnych taktycznie rejonów w głębi obrony, a czołowe pułki zostaną wycofane do odwodu dywizji.

Jednocześnie z atakiem od czoła, nieprzyjaciel będzie dążył do sparaliżowania manewru obrony przy pomocy desantów powietrznych, które będą wysadzone często na głębokość ugrupowania dywizji pierwszego rzutu. Desant taktyczny będzie z reguły wykonywany przy pomocy śmigłowców. Niski pułap lotu i krótki czas przelotu, uniemożliwiają w zasadzie zwalczanie go przy pomocy środków rakietowych i lotnictwa. Stąd głównym środkiem niszczenia desantu powietrznego będzie artyleria przeciwlotnicza armii i dywizji.

Z uwagi na niski pułap lotu i dużą wrażliwość śmigłowców na ogień, w walce tej winna wziąć udział wszystka broń maszynowa oddziałów znajdujących się na trasie przelotu desantu. Doświadczenia w Korei, Algierze a ostatnio Laosie wskazują, że skuteczność broni maszynowej jest duża.

Desanty taktyczne będą z reguły wykonywane niedużymi siłami - kompania, batalion. Ponieważ w rejonie obrony dywizji desant może wylądować w kilku rejonach, przeto organizowanie specjalnego odwodu wydaje się niecelowe. Lądujący desant winien być niszczony wydzielonymi siłami z drugiego rzutu dywizji lub pułków, możliwie jak najszybciej [illegible] uniemożliwi mu umocnić się w opanowanym rejonie lub obiekcie.

A w ogóle w takich rejonach, gdzie znajdują się ważne obiekty jak: mosty, węzły dróg, które mogą być obiektami działań desantu, należy poczynić odpowiednie przygotowania /minowanie/ aby osłabiać efektywność działania nieprzyjaciela.

Jeżeli po wylądowaniu desantu nieprzyjaciela dywizja nie będzie dysponowała możliwościami natychmiastowego zniszczenia go, to należy podjąć działania w celu zlokalizowania go w rejonie lądowania. Walka w celu likwidacji desantu zostanie podjęta po ściągnięciu odpowiednich sił z innych odcinków frontu obrony lub przy pomocy sił i środków armii.

W miarę zbliżania się nieprzyjaciela do przedniego skraju obrony walkę podejmują pułki pierwszego rzutu dywizji. Artyleria pułku wykonuje ognie na rozwijającą się do natarcia kolumny nieprzyjaciela, a środki przeciwpancerne niszczą atakujące czołgi.

Broniąc zasadniczych kierunków, pułki pierwszego rzutu skupiają wysiłki na utrzymanie najważniejszych rejonów obrony, które ograniczają swobodę ruchów nieprzyjaciela i zamykają drogi w głąb obrony. Rejony te stanowią punkty odparcia dla kontrataków i winny być utrzymywane nawet w okrążeniu.

Należy dążyć aby nieprzyjaciel w walce z batalionowymi rejonami obrony rozwinął jak najwięcej sił i tracił na tempie natarcia. Wszędzie tam, gdzie nieprzyjaciel będzie usiłował obejść opór czołowych batalionów winien być niszczony ogniem artylerii i kontratakami drugich rzutów i odwodów pułków.

2. <u>Zniszczenie nieprzyjaciela, który wtargnął w głąb obrony.</u>

Można przyjąć za regułę, że na kierunkach wykonanych uderzeń jądrowych, nieprzyjacielowi uda się wtargnąć w głąb obrony. Chodzi jednak o to, ażeby zawsze i wszędzie natrafił na zorganizowany opór oddziałów własnych i aby na poszczególnych kierunkach zachować zdolność niszczenia go w głębi obrony.

Przenikając w głąb obrony nieprzyjaciel powinien być osaczany ze wszystkich stron. Niszczeniu nieprzyjaciela w głębi obrony sprzyja uporczywa obrona pododdziałów walczących w okrążeniu. Walka ich sprawia, że nieprzyjaciel ma ograniczone możliwości pokonywania obrony w wysokim tempie i zmuszony jest wprowadzać świeże siły, przez co staje się opłacalnym celem dla broni jądrowej. Walczące pododdziały pułków pierwszego rzutu kanalizują ruch nieprzyjaciela w zawczasu przygotowane rejony porażenia ogniowego czym stwarzają warunki do wykonania ognia.

Na zasadnicze zgrupowanie uderzeniowe nieprzyjaciela znajdujące się w rejonie porażenia ogniowego dowódca dywizji wykonuje uderzenia jądrowe oraz zmasowany ogień artylerii, a następnie kontratak siłami drugiego rzutu lub dywizji. Na innych kierunkach wzmacnia się obronę pułków pierwszego rzutu odwodami specjalnymi /OPpanc, OZap/ lub skierowuje część sił z odcinków niezagrożonych.

Wykonanie uderzeń jądrowych na główne zgrupowanie nieprzyjaciela daje możność wykonania kontrataku wprost z marszu i na różnych kierunkach jednocześnie: na skrzydło, obydwa skrzydła i od czoła. W kontrataku może wziąć udział /łącznie z drugim rzutem dywizji lub na oddzielnym kierunku /część sił pułków pierwszego rzutu. W niektórych sytuacjach kontratak dywizji może być wykonywany na kierunku zbieżnym z kontratakiem pułku.

Ilość sił wydzielanych do wykonania kontrataku jak i stopień ich koncentracji na rubieży rozwinięcia zależy od ilości i mocy ładunków jądrowych, jakie wydziela się do obezwładnienia nieprzyjaciela, który wtargnął w głąb obrony. W zależności od tego jak wzrasta udział broni jądrowej, zmniejsza się ilość sił i stopień ześrodkowania wojsk w kontrataku. Tak więc kontratak dywizji może być wykonywany częścią lub całością drugiego rzutu.

Przy małym udziale broni jądrowej lub bez udziału broni jądrowej, kontratak powinien być wykonywany całością drugiego rzutu /odwodu/ w skrzydło /najsłabsze miejsce/ przenikającego nieprzyjaciela i na stosunkowo wąskim odcinku, ażeby stworzyć dostateczną przewagę sił na kierunku kontrataku. Kontratak powinien być wykonany z rozwinięciem wojsk z marszu.

Przy większym udziale broni jądrowej, kontratak może być wykonywany na szerszym froncie mniejszymi siłami i nie tylko w skrzydła, ale również w czoło nacierającego nieprzyjaciela, jeśli ten manewr w danej sytuacji jest najłatwiejszy lub najbardziej celowy ze względu na szybkość z jaką może być wykonany. Podobnie jak w poprzednim wypadku kontratak powinien być wykonany wprost z marszu. Zatrzymywanie oddziałów na rubieży rozwinięcia jest niedopuszczalne.

Manewr wojsk na rubież rozwinięcia do kontrataku wykonuje się w ugrupowaniu rozśrodkowanym; 3-5 km jedna kolumna od drugiej. Koncentrowanie sił następuje wprost z marszu na rubieży rozwinięcia w czasie nawiązywania styczności z nieprzyjacielem.

Podejmując decyzję do wykonania kontrataku dowódca dywizji określa: kierunek /kierunki/ kontrataku, obiekty i cele

uderzeń dla dywizjonu rakiet taktycznych, artylerii i moździerzy, siły i środki wydzielone do kontrataku, rubież rozwinięcia, zadanie bliższe i dalsze, czas wyjścia z rejonu ześrodkowania, czas wykonania kontrataku, zadania dla pułków pierwszego rzutu i odwodów w okresie wykonywania kontrataku.

Sukces kontrataku zależy od uzyskania zaskoczenia i szybkości działania. Aby osiągnąć zaskoczenie manewr wojsk na kierunek zamierzonego kontrataku powinien być przeprowadzony szybko i skrycie.

Po rozpoczęciu kontrataku sprawą zasadniczą jest zachowanie wysokiego tempa natarcia przez kontratakujące wojska oraz stałe oddziaływanie ogniowe w celu odizolowania kontratakowanych wojsk nieprzyjaciela od pomocy z zewnątrz. Pierwsze rzuty kontratakujących oddziałów powinny wykorzystywać luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela i dążyć do jak najszybszego opanowania określonych zadaniem rejonów. Drugie rzuty potęgują uderzenie i niedopuszczają do wycofania się nieprzyjaciela na zewnątrz rejonu obrony. Tempo natarcia kontratakujących wojsk powinno być nie mniejsze, jak w normalnych działaniach zaczepnych.

Do czasu wykonania zadania przez kontratakujące odwody /drugi rzut/ dywizji, natarcie nieprzyjaciela na innych kierunkach będzie powstrzymywane ograniczonymi siłami. Powodzenie na kierunku wykonywanego kontrataku przesądza zwykle o powodzeniu na innych kierunkach.

Może się jednak zdarzyć, że tymczasem, uda się nieprzyjacielowi kontynuować natarcie na innym kierunku. Wtedy zagrożeń nie może być zlikwidowane bronią jądrową lub siłami i środkami armii.

Po wykonaniu zadania, kontratakujące oddziały umacniają się w opanowanych rejonach przygotowując się do odparcia ponownych ataków nieprzyjaciela. Dowódca i sztab dywizji organizują współdziałanie, wyprowadzają z walki pododdziały, które utraciły czasowo zdolność bojową i odtwarzają odwody.

Sytuacja może się rozwijać tak, że mimo wykonywanych kontrataków nie uda się dywizji załamać natarcia nieprzyjaciela. Wtedy dywizja prowadząc obronę na kolejnych rubieżach hamuje tempo natarcia nieprzyjaciela, zadaje mu poważne straty, uniemożliwia nieprzyjacielowi przejście do pościgu przez co stwarza korzystne warunki do wykonania przeciwuderzenia przez odwody armii. Wyjście przeciwuderzenia odwodów armijnych na kierunku

broniącej się dywizji, zobowiązuje dywizję do wzięcia w nim udziału zdolnymi do walki siłami. Każde wykonywane z powodzeniem przeciwuderzenie zapoczątkowuje we współczesnych warunkach przejście do działań zaczepnych.

x x

x

Mogą mieć miejsce wypadki, kiedy możliwości broniących się wojsk nie zezwolą na zerwanie lub odparcie natarcia nieprzyjaciela na osiągniętej rubieży. Wtedy dywizja może otrzymać zadanie opóźnienia ruchu nieprzyjaciela i niedopuszczenia do przerwania się jego wojsk w określonym czasie przez określoną zadaniem rubież. Celem działań opóźniających będzie zyskanie na czasie zanim nie narosną warunki do wykonania przeciwuderzenia.

Opóźniając ruch nieprzyjaciela wojska dywizji będą stosować wszystkie dostępne formy walki. Przygotowując kolejne rubieże oporu na kierunkach natarcia nieprzyjaciela wojska dywizji będą:

- zmuszać nacierającego nieprzyjaciela do rozwijania sił przed każdą rubieżą obrony;
- wykonywać krótkie zwroty zaczepne w celu niszczenia nieprzyjaciela częściami, a ponadto w celu umożliwienia czołowym oddziałom oderwania się dla zorganizowania kolejnego oporu w głębi obrony.

Szczególnego znaczenia w tych działaniach nabierają niszczenia i zapory inżynieryjne.

Wysoka manewrowość tych działań utrudni nieprzyjacielowi wykonywanie uderzeń jądrowych i pozwoli na zachowanie sił dywizji do rozstrzygającej walki w innym miejscu lub w innym czasie. Jeżeli dywizja nie dopuści do przekroczenia przez nieprzyjaciela określonej zadaniem rubieży w nakazanym czasie, pozwoli to dowódcy armii zorganizować przeciwuderzenie w celu ostatecznego załamania natarcia nieprzyjaciela.

Z a k o ń c z e n i e.

W warunkach użycia broni jądrowej obrona będzie z reguły działaniem wymuszonym, kiedy sytuacja i towarzyszące jej okoliczności uniemożliwiają kontynuowanie natarcia. Zamierzone przejście do obrony może mieć miejsce tylko w nielicznych wypadkach, np. dla osłony rozwinięcia i wejścia do bitwy głównych sił armii

czy też w obronie wybrzeża morskiego.

Początkowo przy przejściu do obrony, na skutek znacznych strat poniesionych od uderzeń jądrowych nieprzyjaciela, broniące się wojska mogą mieć ograniczoną zdolność przeciwstawienia się natarciu nieprzyjaciela. Jednakże w toku trwania walki, siły i środki będą narastać, aż powstaną warunki do załamania natarcia nieprzyjaciela. Należy stąd wnosić, że działania obronne będą miały krótkotrwały charakter.

System współczesnej obrony opiera się na uderzeniach broni jądrowej oraz kontratakach drugich rzutów i odwodów w powiązaniu z uporczywym utrzymywaniem taktycznie ważnych rejonów. Obronę taktycznie ważnych rejonów organizować będą wojska pierwszego rzutu dywizji na kierunkach prawdopodobnego natarcia nieprzyjaciela. Nieprzyjaciel będzie niszczony uderzeniami broni jądrowej i kontratakami drugiego rzutu /odwodu/ dywizji z rozwinięciem wojsk z marszu.

System ognia w obronie dywizji opiera się na współdziałaniu środków ogniowych wszystkich rodzajów wojsk. Główną rolę w tym systemie spełni broń jądrowa i inne środki masowego rażenia.

Krótki z reguły czas na organizację obrony wymagać będzie wysokiej sprawności działania dowódcy i sztabu dywizji. Umiejętność szybkiej oceny położenia, powzięcie na czas decyzji i doprowadzenie jej do wykonawców, będzie decydująco wpływać na zdolność wojsk do załamania natarcia nieprzyjaciela.

Z drugiej strony, krótki czas na organizację obrony ograniczy możliwości dywizji w zakresie wykonania prac inżynieryjnych, które w poważnym stopniu redukują skutki uderzeń jądrowych nieprzyjaciela. Powoduje to konieczność prowadzenia walki w ugrupowaniu rozśrodkowanym i starannego maskowania rejonów rozmieszczenia poszczególnych elementów ugrupowania bojowego pułków i dywizji.

Brak frontu ciągłego i duże luki między elementami ugrupowania bojowego dywizji, stwarzają dogodne warunki do przenikania nieprzyjaciela w głąb obrony. Taki stan rzeczy powoduje potrzebę organizowania obrony okrężnej, gotowej do odparcia ataków nieprzyjaciela ze wszystkich stron. Luki między pododdziałami i oddziałami winny być intensywnie dozorowane przez organa rozpoznawcze pułków i dywizji i osłonięte ogniem i zaporami.

Niemniej groźny od nieprzyjaciela naziemnego jest nieprzyjaciel powietrzny, a szczególnie taktyczne desanty powietrzne,

które opanowując ważne obiekty w systemie obrony dywizji mogą sparaliżować manewr odwodów na kierunki zagrożone, dowóz amunicji i zaopatrzenia i utrudnić dowodzenie. Walkę z desantem nieprzyjaciela podejmują wojska znajdujące się w pobliżu rejonu lądowania oraz wydzielane przez dowódcę dywizji pododdziały i oddziały. W niektórych wypadkach przeciwko desantowi może być użyta broń jądrowa.

Wcale realna możliwość jednoczesnego uderzenia nieprzyjaciela od czoła, na skrzydło i z powietrza wskazuje na wzrastającą wciąż rolę manewru w obronie. Konieczność ciągłego przenoszenia wysiłku obrony z jednego kierunku na drugi należy w tych warunkach traktować jako sprawę jak najbardziej normalną.

Tak więc obrona będzie miała charakter manewrowy i prowadzona będzie często na całej głębokości rejonu obrony dywizji jednocześnie. Główną rolę spełnią w niej broń jądrowa i wyzyskujące skutki jej działania drugie rzuty i odwody pułków i dywizji.

Pełne wykorzystanie zdolności manewrowych wojsk jest wstępnym warunkiem osiągnięcia powodzenia.

Załączniki: 5 szkiców.

Z. KLONOWSKI

Wykonano w 250 egz.

Egz.nr 1-200 Bibl.szkol.
Egz.nr 201-250 - OSWPanc
Wyk. płk Klonowski
Druk. OH, dn. 2.3.64r.
Nr 0370/WW

SCHEMAT UGRUPOWANIA BOJOWEGO DZ

ARCHIWUM BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ SZTABU GENERALNEGO WP
Nr 2198

8 3drt / 8.00 P

2

1 Art pz

4pz

PPG

4pz

2DZ

5 2drt / 5.00 P

1

Art.DZ 3b. 6paplot mk

pa

bcz

OInż

5pz 3b. 6paplot mk

PPG

3

RPW

K/2DZ

20-30 km

OZap

OZR

2DZ

5 2drt / 6.00 P

2drt

P-10

2daplot

7 pcz

PPG

3

10 2drt / 5.00 P

art. pz

6pz

2

6pz

PPG

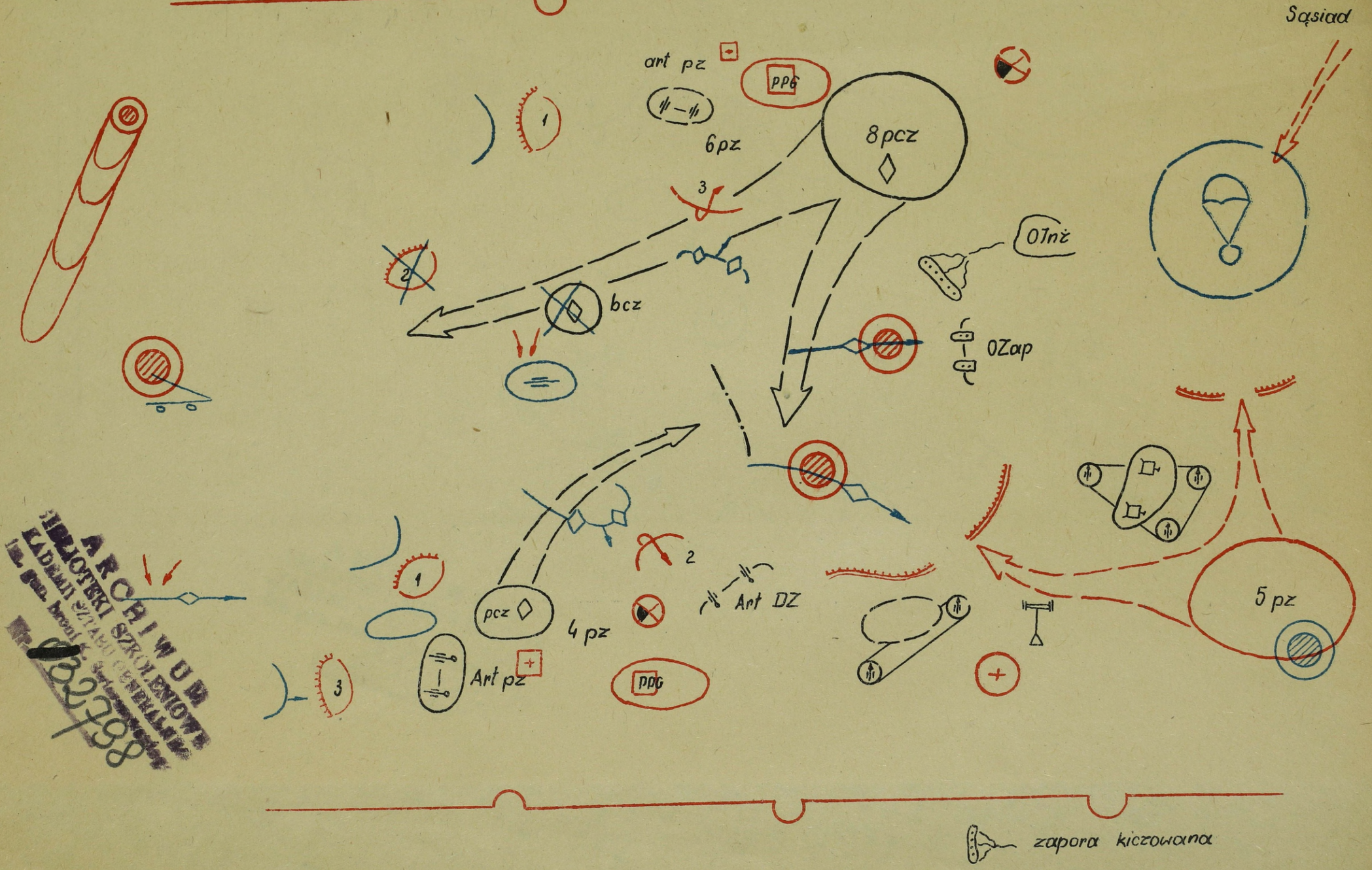
OChem

10-15 km

1

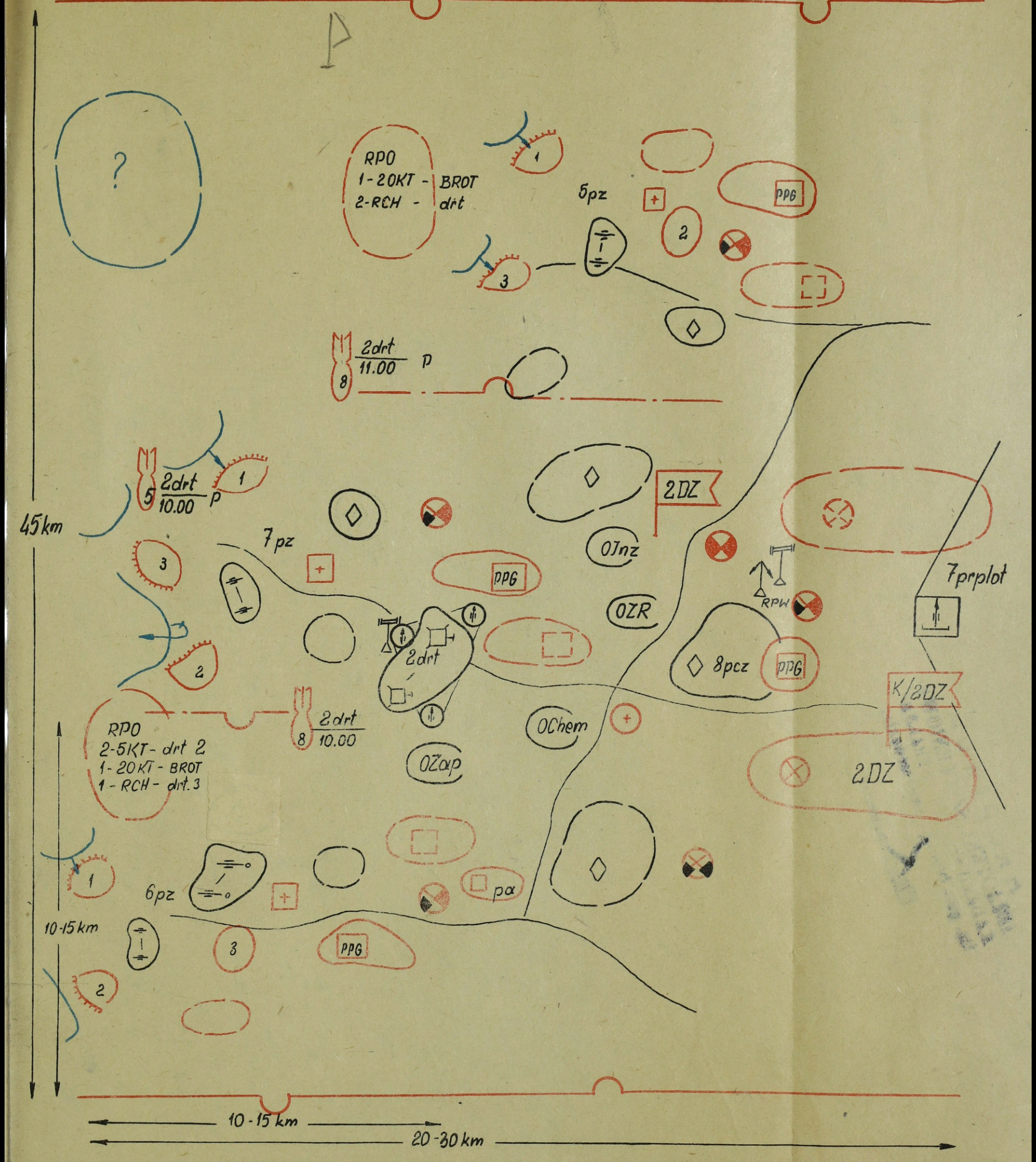
15-20 km

30-40 km

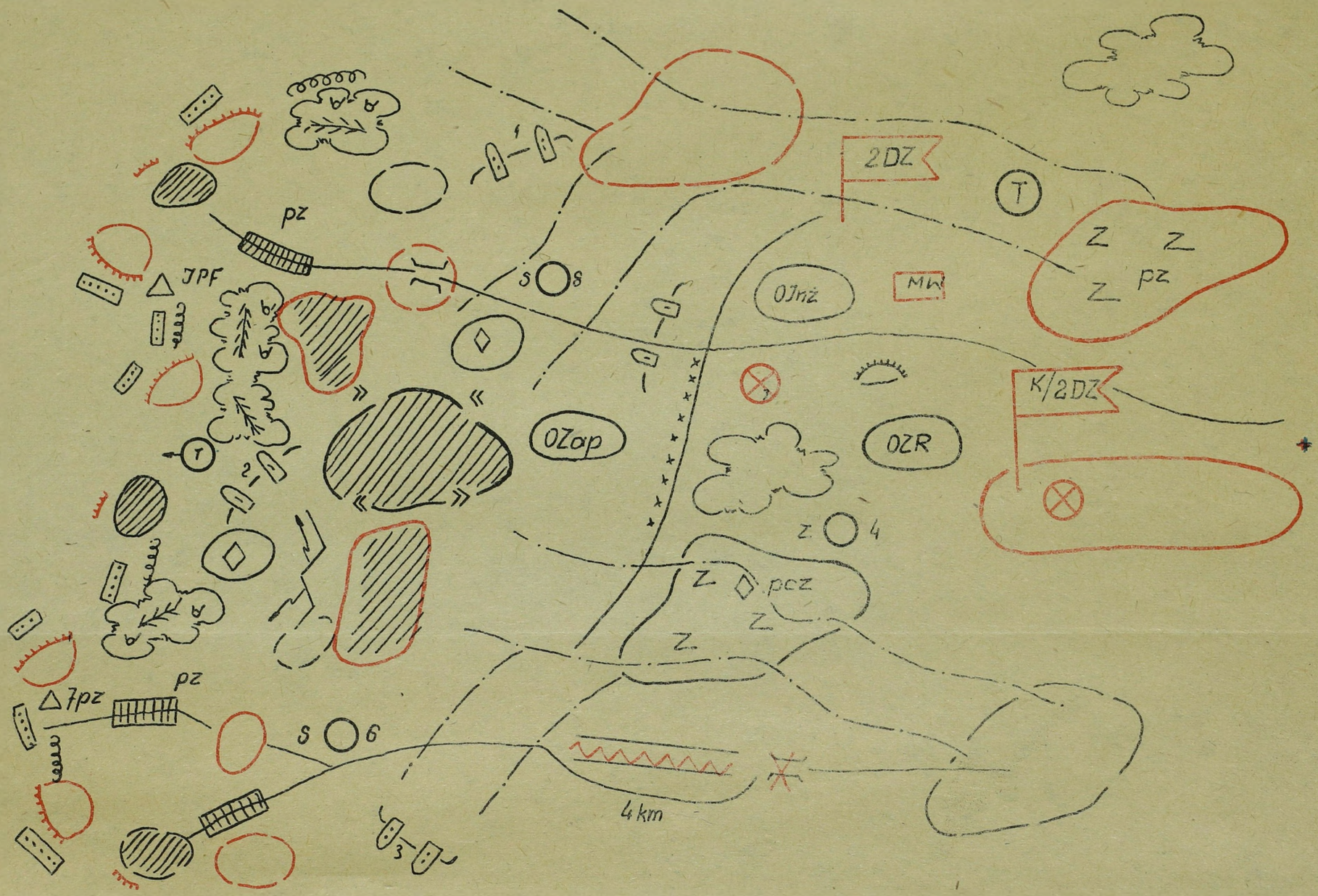

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZTABU GENERALNEGO
WP
82798

SCHEMAT UGRUPOWANIA BOJOWEGO DZ

SCHEMAT PRZEDSIEWZIĘĆ INŻYNIERYJNEGO ZABEZPIECZENIA OBRONY DZ

LEGENDA:

- dywizyjny skład sprzętu inżynieryjnego
- plac obróbki i przygotowania materiału.
- skład materiałów wybuchowych.
- punkt zaopatrywania w wodę.
- zapory elektryczne
- drogi manewru odwodów
- zwoska piorowa.
- różki odbijające
- zamaskowany rejon zgrup. wojsk.
- rejon pozorny
- rejon zapasowy

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ
[illegible]

SCHEMAT UGRUPOWANIA BOJOWEGO DZ W OBRONIE WYBRZEŻA MORSKIEGO

10 1 BROT / 5.00 P

Des

Rejon rozwinięcia taktycznego

8 2 drt / 6.00 P

2 drt / 6.00

5

2(bez k)

4pz

RLP

1

4pz

2

3

PPG 4pz

bcz

5 pz

2 drt

2 daplot

3

2DZ

bcz

PPG 5pz

OInż

BZap

OChem

OZR

PPG

7 pcz

6 pz

PPG

K/2DZ

2 DZ

30-40 km

ARCHIWUM BIBLIOTEKI SZKOLENIOWEJ AKADEMII SZTABU GENERALNEGO WP
Nr 82198